

Upravništvo: Ljubljana, Knaflejeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Knaflejeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Na ročca se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.- po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Težkoče vojnih operacij na severu

Kako pojasnujejo v Londonu dosedanja počasni razvoj svojih akcij na Norveškem — Vrednosti nemškega položaja — Priprave za odločilne spopade

London, 28. aprila, br. (Reuter). O položaju na Norveškem izjavljajo na mero-dajnem mestu, da je sedaj prav za prav šele v razvoju. Dejstvo, da se morajo zavezniški boriti z velikimi težavami, po londonskem mnenju najbolje dokazuje, da niso resnične nemške trditve, češ da so se zavezniški že dolgo pripravljali na to, da napadejo Norveško in jo zasedejo. Zavezniški so se odločili za vojaško akcijo na Norveškem šele v trenutku, ko so Nemci že dejansko izvršili napad in vdrlj s svojo vojsko na norveško omejitje. Zavezniški so morali po tem vpadu z vso naglico organizirati svoje ekspedicijsko armado in njen prevoz na Norveško.

Ker so se med tem Nemci že polastili vseh glavnih norveških luk, so zavezniški postavljeni pred izredno težko nalogo. V vsako pesamezno norveško luko si morajo šele priboriti dostop. Zaradi tega napreduje izkrcavanje zavezniških čet le počasi in bo trajalo še precej časa, preden bo mogoče spraviti na Norveško toliko čet, da se bodo mogli zavezniški spustiti v spopade večjega obsega. Ni pa dovolj, da se izkrcalo na Norveškem samo čete, marveč so že dosedanja, četudi le manjši spopadi jasno pokazali, da je prav tako potrebno spraviti na Norveško dovoljno število topov, zlasti protiletalskih topov, na tankov, oklepnih avtomobilov in drugih potrebščin modernu opremljene vojske.

Nemci se tudi izdatno poslužujejo letalstva, ker se jim je pesrečilo priti v posest skoro vseh norveških letališč, ki jim služijo sedaj za letalska oporišča. Sprito hribovitosti norveškega ozemlja je le malo primernega prostora za zasilna letališča. Zaradi tega je letalska akcija zavezniškov zelo težkočena, ker so predvsem odvisni od svojih domovinskih oporišč. Šele v zadnjih dneh je zavezniškom uspelo, da so si uredili tri zasilna oporišča, kar je zelo olajšalo borbo proti nemškim letalskim akcijam. Zadnja dva dni je bilo pripeljanih na Norveško tudi večje število protiletalskih topov, tako da se lahko reče, da se priprave zavezniškov sistematično nadaljujejo.

Tudi prevoz čet se uspešno nadaljuje. V teku današnjega dne so bile zavezniške čete izkrcane na nadaljnjih treh krajih zapadne norveške obale. Po splošni cenniti morajo spraviti zavezniški na Norveško najmanj 400.000 mož, da bodo mogli pregnati nemške čete iz Norveške. Poleg tega je treba upoštevati, da morajo zavezniški skrbeti tudi za vso preskrbo svojih čet na Norveškem, ker tam ni nikakih zalog in je vsa oskrba odvisna od uvoza. Zavezniško brodovje je doslej zelo uspešno izvršilo svojo nalogo in se je Nemcem le v par primerih posrečilo napasti zavezniške transportne ladje. Čim bo na Norveškem dovoljno število čet in vseh potrebnega materiala, se bo začela sistematična ofenziva. Ne glede na dosedanja razvoj vojnih operacij na Norveškem na je po soglasni sodbi merodajnih zavezniških krogov že samo po sebi ogromnega pomena dejstvo, da je Nemčija prisiljena boriti se na novi

Nasprotujoča si uradna vojna poročila

Nemci javljajo nadaljnje uspehe — Zavezniški zatrjujejo, da je prodiranje ustavljeno

Nemško poročilo

Berlin, 28. aprila. AA. (DNB). Vrhovno poveljništvo sporoča: Nemške čete na Norveškem so se borile v toku 27. aprila z velikim uspehom. Sovražnik se je na gotovih odsekih upiral, toda povsod je bil prisiljen k umiku. Nemške čete so nadaljevale svoje napredovanje v hitrem tempu. Nemško letalstvo je stalno sodelovalo s četami ter posebno bombardiralo zveze sovražnika z ozadjem. Med ujetniki se ponovno nahaja veliko število Angležev, med njimi neki polkovnik, poveljnik gloucesterskega pehotnega polka. Akcija čiščenja in pomirjevanja napreduje na vsem Norveškem. Po zasedbi Fosa vzhodno od Bergena so se tamonjski norveški oddelki rešili z begom v planine. V pokrajini Stavanger se je zvišalo število ujetnikov na 241 častnikov in 2921 vojakov. Med ujetniki je več angleških letalcev. Nemške čete so zaplenile med drugim v tej pokrajini 22 topov in 267 strojníc.

Oddelki nemške vojske mornarice so zasedli več položajev obalskih baterij na tem prostoru. Angleške čete so nadalevale z bombardiranjem Narvika v noči med 26. in 27. aprilom. Nemške letalske sile so izvršile pri Harstadu in Andalsnesu več uspešnih napadov na angleške čete, ki so se izkrcavale. Sovražnik je močno streljal poseben s protiletalskimi topovi. Pred Narvikom je bila zadeta ena angleška križarka sredi palube z bombo najtežjega kalibra. Pred Andalsnesom je bila zadeta druga angleška križarka z več bombami različnega kalibra ter težko poškodovana V fjordu Molde so bile potopljene tri angleške prevozne ladje s skupno tisoč tonami, štiri druge prevozne ladje s skupno 25.000 tonami pa so bile težko poškodovane. Nad Severnim morjem je bilo zbito eno angleško letalo, dve sovražni letali pa sta bili uničeni v njunih oporiščih. Ena nemško letalo se ni vrnilo, ter se je očitno izgubilo. Na zapadu ni bilo posebnih dogodkov.

forniti. S tem daso zavezniški zelo otežkočili prevoz nemških čet in ostalih vojnih potrebščin po morju, so Nemci prisilili, da se v največji meri poslužuje o svojega letalstva, za kar morajo trošiti svoje, za nje tako dragocene bencinske rezerve.

Angleški letalski minister o položaju

London, 28. apr. br. Letalski minister Samuel Hoare je imel sinoči po radiu govor, v katerem je zavračal trditve nemškega zunanega ministra in naglasil, da Anglija ni še nikdar kovala kakšne zarote proti katerikoli nevtralnici državi. Kar se tiče bojev na Norveškem, je minister izjavil, da so zavezniške čete pred izredno težavno nalogo, da očistijo Norveško nemških čet. Govoreč o akcijah vojne mornarice in letalstva, je minister naglasil, da je angleška mornarica prizadejala sovražnemu brodovju nepopravljive izgube. Glavna moč Nemcev je v njihovem letalstvu, toda angleško letalstvo je že dokazalo, da je kos svoji nalogi, dasiravno je nasprotnik, ki ima letalska oporišča na norveških tleh, v mnogo ugodnejšem položaju.

Jutri bo govoril Chamberlain

London, 28. aprila. AA. (Reuter). Predsednik vlade Chamberlain bo podal v torek v splošnem domu izjavo o položaju na Norveškem in eventualnih sklepih vrhovnega vojnega sveta. V sredo in četrtek bo parlament nadaljeval proračunsko razpravo. Pričakujejo izjavo finančnega ministra Johna Simona o podrobnostih vladinih finančnih projektov. Ob tej priliki bodo posamezni konservativci in laburistični poslanci stavili več vprašanj.

Še en Quisling

Oslo, 28. aprila. AA. Znan norveški književnik Knuth Hamsen je objavil brošuro, v kateri obtožuje Nigardsvoldovo vlado. Norveški pisatelj pravi med drugim: Nigardsvoldova vlada je objavila mobilizacijo. Norveška mladina naj preliha kri za to vlado, toda mnogi Norvežani niso oboroženi niti s puško.

Norveško zlato na varnem

Nekje na Norveškem, 28. aprila. AA. (Reuter). Po sporočilu norveške brozjavne agencije je norveška narodna banka prenesla svojo centralo Meren v grofiji Ronsdals. Banka je pooblašena spraviti del zlatega zaklada izven Norveške. Banka je istočasno pooblašena prevzeti dolgeve v tuji valuti oseb, ki živijo v zasedenih krajih. Norveška vlada je sklenila, da se tudi angleški in francoski denar smatra za zakonito plačilno sredstvo enako kot norveška krona. Tečaj funta je določen na 17,50 kron.

nim morjem je bilo zbito eno angleško letalo, dve sovražni letali pa sta bili uničeni v njunih oporiščih. Ena nemško letalo se ni vrnilo, ter se je očitno izgubilo. Na zapadu ni bilo posebnih dogodkov.

Angleško poročilo

London, 28. aprila. AA. (Reuter). Vojno ministrstvo sporoča: Sovražni napadi na naše položaje pri Gudbrandalenu so bili odbiti. Angleške čete so z uspehom nadaljevale z izkrcavanjem, dasi jih je sovražno letalstvo skušalo ovirati pri njihovi akciji. Sovražne letalske sile so bile posebno aktivne v pokrajini Andalsnes in nad našimi prometnimi progami. V pokrajini Narvika je bilo udeleževanje sovražnega letalstva neznatno in ni vplivalo na gibanje zavezniških čet. V pokrajini Namsos n. bilo novih dogodkov.

London, 28. aprila. AA. (Reuter). V toku sobote in nedelje so nemški bombniki izvršili na Norveškem napade na položaje zavezniških čet. Odprto mesto Ålesund, ki leži 200 km severno od Bergena je bilo posebno predmet napada nemškega letalstva. Bombardiranje je trajalo 2 uri. Šest nemških letal je stalno letoelo nad mestom in vrglo okrog 500 eksplozivnih bomb. Veliko število hiš je bilo porušeno.

Francosko poročilo

Pariz, 28. aprila. AA. (Havas). Po uradnih poročilih, ki so prispela v Pariz je bilo nemško napredovanje na Norveškem ustavljeno na vseh odsekih pri Rørosu. Točnih podatkov o stanju na tem odseku še ni. Pri Tjernesu je bilo zaplenjenih več nemških trgovskih ladij. Pri Narviku zapirajo zavezniške čete vedno ožji obroč okoli nemških čet.

Stockholm, 28. aprila. AA. (Havas). Severno od Trondhjema so francoske čete stopile v borbo proti nemškemu oddelkom, ki so poskušali obkoliti Banksun, ki je 16 km oddaljen od Namsosa. Po vesteh, ki so prispela v Stockholm z norveške meje, so se vodile na tem delu bojišča manjše borbe. Večjih spopadov doslej ni bilo. Tudi

borbe na bojišču pri Steinkjeru so popustile. Na obeh straneh pričakujejo ojačanja tako, da se bo prej ali slej pri Trondhjemu začela odločilna bitka. Zdi se, da se Nemci sami ne čutijo ogrožene, ker so po drugih poročilih poslali nove čete na švedsko mejo.

Norveško poročilo

Stockholm, 28. aprila, br. Norveško vrhovno poveljstvo je izdalo zvečer naslednje poročilo:

Pri Narviku je bilo več nemških letal sestreljenih od angleških letal, deloma pa prisiljenih k pristanku. Norveško letalstvo je uspešno napadlo nemške oddelke ter jih bombardiralo in obstreljevalo s strojnícami.

Švedska budno na straži

Najstrožja kontrola nad tujci — Delavstvo solidarno v obrambi države

Stockholm, 28. aprila. AA. (Reuter). Tukajšnji radio poroča, da je švedska delavska zveza sprejela na današnjem zbravanju resolucijo, v kateri izjavlja, da je pripravljena za borbo proti napadu, čigar cilj bi bil ogroziti integriteto švedske države in njene demokratske vladavine.

Izvršeni so tudi vsi ukrepi, da se onemogoči tujim agentom vsaka akcija. V številnih pokrajinah Švedske je docela prepovedano bivanje tujcev. To velja posebno za luke in železniška križišča. Oblastva ima

jo naročilo paziti na gibanje tujcev in jih takoj prijeti, ako bi bilo to potrebno. Oblastva morajo tudi paziti na to, da se tujci ne bi spuščali s pomočjo padal. Varnostni ukrepi za primer zračnih napadov veljajo za vso državo. V vsem Stockholmu so zgrajena zavetišča. V nekaterih parkih in na trgih se vedno grade nova zaklonišča. Izvršeno je racioniranje gotovih življenjskih potrebščin, kakor kave, sladkorja in petroleja.

Na zapadni fronti vedno živahniješe

Poleg topniškega obstreljevanja vedno češči spopadi manjših oddelkov

Pariz, 28. aprila. AA. (Havas). Današnje sporočilo francoskega vrhovnega poveljništva se glasi: Zjutraj 28. aprila je bilo streljanje med patrolami in topništvom na raznih odsekih bojišča.

Pariz, 28. apr. br. Večerno poročilo francoskega vrhovnega vojnega poveljstva se glasi:

V teku dneva so bili razni napadi nemških izvidniških oddelkov zavrnjeni. Lokalni napadi zapadno od Vogeov so bili odbiti z velikimi izgubami za sovražnika. Pariz, 28. aprila. AA. (Havas). V toku zadnjih dni se zapaža močnejše delovanje patrol in topništva na zapadnem bojišču na odseku zahodno od Voge. V toku minule noči je bil odbit nemški napad, ki ga je pripravilo topništvo. V toku večerajšnjega dneva to udeleževanje ni popustilo. Med frontama se pojavljajo številne nemške patrole, ki so napadle fran-

coske položaje. Toda bile so odbite. Ob tej priliki sta bila ujeta dva Nemca. Nekatere položaje, ki so bili preveč izpostavljeni sovražnemu topništvu, so francoske čete zapustile na višje povelje. Ko so hoteli Nemci zasedeti te položaje, je začelo topništvo na njih tako streljati, da so se morali umakniti. Francozi so nato ponovno zasedli te položaje. Zaradi slabih vremenskih razmer je bilo udeleževanje letalstva minimalno.

Berlin, 28. aprila br. Nemško vrhovno poveljstvo poroča, da na zapadni fronti danes ni bilo nobenih posebnih dogodkov.

Izmenjava internirancev

Zeneva, 28. aprila. AA. Havas: Sinoči je prispela v Zenevo druga skupina francoskih državljancev iz Nemčije kot zamenjava za nemške državljane iz Francije. Ta zamenjava se vrši s pomočjo Rdečega križa.

Jugoslavija vodi samostojno zunanjo in gospodarsko politiko

Sodba švicarskega lista o pomenu zblizanja Jugoslavije in Sovjetske Rusije

Basel, 28. aprila. z. Balkanski dopisnik »Basler Nachrichten« objavlja obširno razpravo o pomenu in posledicah obnove odnošajev med Beogradom in Moskvo. Dopisnik ocenjuje ta diplomatski akt kot dokaz, da vodi Jugoslavija ne glede na pristisk iz enega in drugega tabora docela samostojno politiko. Dočim je borba za vplivna področja dovedla do vojne, je ta razmeroma mala nevtralna država, ki je bila dosedaj samo objekt za poravnavanje računov med velesilami, napravila korak, ki je docela izpremenil položaj na Balkanu in ki tudi ne bo ostal, kakor se že sedaj kaže, brez vpliva na vso mednarodno situacijo. Gotovo ni zgolj slučaj,

da je Beograd istočasno nastopil proti nezahvalnim tujcem, ko se je znova približal velikim slovanski in bratski državi in s tem obenem zabil klin med razne intervencioniste. Jugoslavija je s tem na nedvomni način pokazala, da hoče biti gospodar v svoji hiši tako v političnem kakor v gospodarskem pogledu. So pa še tudi drugi znaki, ki kažejo, da je Jugoslavija v vsakem pogledu očevala vso svojo integriteto in da je trdno odločena, z vsemi sredstvi nastopiti proti slehernemu ogražanju njene samostojnosti in neodvisnosti, vztrajajoč pri tem strogo na načelu nepristranske nevtralnosti.

Nova napetost zaradi plovbe na Dunavu

Nemčija ni zadovoljna z dosedanjimi ukrepi podunavskih držav in zahteva sodelovanje pri nadziranju plovbe

Rim, 28. apr. (Dr. O. A.) Docela nepričakovano se je zopet poslabšal položaj na Dunavu, dasi je vladalo po sporazumu podunavskih držav, ki ga je potrdila tudi mednarodna podunavska komisija, splošno prepričanje, ki so ga delili tudi v Rimu, da bo mogoče zavarovati varnost plovbe brez nadaljnjih incidentov. To prepričanje je izražala tudi oficijozna »Deutsche poli-

tisch-diplomatische Korrespondenz«, ki je naglašala, da Nemčija ni zastopana v mednarodni podunavski komisiji in samo zaradi tega tudi ni sodelovala pri omenjenih sklepih.

Sedaj je kljub temu prišlo do incidenta, ki mu naknadno pripisujejo političen značaj. Sedaj je kljub temu prišlo do incidenta, ki mu naknadno pripisujejo političen značaj.

Nadaljevanje na 2. strani

Ob rojstnem dnevu Nj. Vis. kneza Pavla

Beograd, 28. apr. p. Nj. Vis. knez namestnik Pavle je danes proslavil svoj 47. rojstni dan. Ob tej priliki je bila dopoldne v dvorni kapeli na Dedinju slovesna zahvalna služba božja.

V teku dneva so prispela množestvilne brozjavke iz inozemstva, v katerih izražajo mnogi državni poglavarji Nj. Vis. knezu namestniku najlepše želje.

Mnogi inozemski listi so objavili obširne članke o Nj. Vis. knezu namestniku ter njegovih prizadevanjih za ureditev razmer v državi ter ojačanju avtoritete Jugoslavije v inozemstvu.

Londonski radij je v svoji jutrnji emisiji izrekel prisrčen pozdrav Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu in Jugoslaviji. Tudi francoski državni radio je ob 16. v svoji redni emisiji prav tako iskreno govoril o Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu in o naši državi, pri čemer je poudarjal velik pomen njegovega dela za ureditev razmer v državi, predvsem za sporazum s Hrvati. Naglašal je nadalje udanost hrvatskega naroda do jugoslovenske države, ki je prišla zlasti do izraza o priliki nedavnega obiska kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Zagrebu. Francoski radio je poudarjal tudi zunanjepolitični položaj Jugoslavije, pri čemer je zlasti podčrtal, da je Jugoslavija danes nevtralna in pacifistična država, ki pa je pripravljena, da s svojo hrabro vojsko obvaruje svoje ozemlje pred vsako nesrečo. Jugoslovenska vojska ima kot naslednica nekdanje srbske vojske že slavno tradicijo in zna braniti svojo zemljo.

Sofija, 28. aprila. AA. Bolgarska novinarska agencija poroča: Rojstnemu dnevu Nj. Vis. kneza namestnika Pavla posveča bolgarski tisk obširne članke s slikami in biografijo.

»Utro« naglašja, da se je Nj. Vis. knezu namestniku posrečilo dokončati delo blagopokojnega kralja Aleksandra Zedinitelja ter izvesti srbsko-hrvaški sporazum in zblizanje s sosedi.

»Zarja« pravi, da je bil Nj. Vis. knez namestnik vedno pristaš zblizanja in sodelovanja Jugoslavije in Bolgarije.

»Dnes« naglašja zasluge Nj. kneza namestnika za notranjo konsolidacijo Jugoslavije in okrepitev prestiža države napram inozemstvu. List naglašja njegovo modro politiko in visoko kulturo ter pravi, da je Jugoslavija pod njegovim vodstvom prebrodila vse težave ter dosegla vedno večji napredek. Nj. Vis. knez namestnik je mnogo pripomogel k sklenitvi pakta o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarijo in k ustvaritvi zaupanja in sodelovanja obeh bratskih slovanskih držav.

List »Slovo« pravi med drugim: Nj. Vis. knez namestnik je visoko izobražen ter že od zgodnje mladosti pozna vse domače probleme ter probleme mednarodne politike. Nj. Vis. knez Pavle se je pokazal vrednega namestnika blagopokojnega kralja Aleksandra. »Večer« prinaša obširno biografijo Nj. Vis. kneza namestnika ter pravi med drugim, da nihče pozna boljše kakor on politične cilje blagopokojnega kralja Aleksandra. Po tragični smrti blagopokojnega kralja Aleksandra je dokazal ves jugoslovanski narod neomajno zaupanje v bodočnost države ter je videl v osebnosti Nj. Vis. kneza namestnika Pavla najvarnejše zagotovilo, da bo prebrodel najtežje čase. List naglašja nato velike zasluge Nj. Vis. kneza namestnika za notranjo konsolidacijo države in ohranitev miru na Balkanu ter velik delež, ki ga ima pri bolgarsko-jugoslovenskem zblizanju.

»Večer« pravi, da vodi Nj. Vis. knez namestnik državo z veliko modrostjo in inteligenco. Njegov trdni značaj in njegove politične sposobnosti ter izobrazba popolnoma upravičujejo zaupanje, ki ga uživa pri vsem jugoslovenskem narodu.

Rim, 28. apr. (Dr. O. A.) »Tribuna« in drugi italijanski listi objavljajo zelo prijazne članke o priliki rojstnega dne Nj. Vis. kneza namestnika Pavla. »Tribuna« piše med drugim:

V sedanjih dobi mednarodnega nezaupanja, ki postaja vedno večje in v kateri so prijateljske izjave in manifestacije dobre volje med narodi vedno bolj redke, imajo afirmacije prijateljskega čustvovanja, ki so podlaga političnih in gospodarskih odnosov med Beogradom in Rimom ter Beogradom in Berlinom, tem večjo vrednost.

HAL' POLOŽI DAR DONU NA OLTAR!

čaj. »Jutro« je že poročalo, da sta pred par dnevi trčila na izlivu Dunava neki italijanski in grški parnik in se oba potopila. Tako je zopet za nekaj časa prekinjen promet v edino uporabnem dunavskem rokavu. Preiskava je baje dognala, kakor poročajo italijanski listi, da so to zakrivilo piloti, o katerih se sumi, da so v službi neke tuje velešile. Zaradi tega je madžarska vlada stavila predlog ostalim trem obalnim državam, da se pritegne tudi Nemčija kot najbolj zainteresirana k mednarodni rečni policiji, ker bi to najbolj sigurno onemogočilo nadaljnje incidente.

Zatrjuje se, da je Madžarska storila ta korak na prijateljski nasvet Nemčije. Po nekaterih vesteh je Nemčija dala ta nasvet že pred incidentom na izlivu Dunava s pojasnilom, da lahko samo na ta način sprejme sklepe mednarodne podunavske komisije, o katerih se je doslej nemški tisk izražal le najpovoljnejše. V prestolnicah balkanskih držav pa se boje, da bodo v tem primeru tudi zavezniki, ki so zastopani v mednarodni komisiji, prav tako zahtevali sodelovanje pri nadzoru Dunava, kar bi verjetno položaj le še poostriilo.

Ribbentropov govor v zrcalu svetovnega tiska

Po sodbi nevtralnih krogov je bil namenjen predvsem za notranje nemške potrebe

Berlin, 28. aprila. AA. (DNB). Nemški listi prinašajo obširne članke o govoru, ki ga je imel včeraj popoldne pred diplomatskim zborom ter predstavniki domačega in tujega tiska nemški zunanji minister. Listi prinašajo Ribbentropovo izjavo pod temle naslov: »Tajna povelja odkriva svetovno angleško-norveški zločin« (Lokal Anzeiger), »Povelja angleške vojske odkrivajo angleške laži« (Deutsche Allgemeine Zeitung), »Zaplenjeni operacijski načrti in tajni dokumenti odkrivajo angleški načrt za zasedbo Norveške« (Völkischer Beobachter). Listi prinašajo tudi faks-mle posameznih dokumentov. Listi naglašajo, da se bo lahko odšel ves svet prepričati, da sta hoteli zapadni velešile razširiti vojno. Listi dodajajo, da ta odkritja kompromitirajo tudi Nizardsvoldovo vlado. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da je nemška Bela knjiga, ki jo je nemški zunanji minister predal diplomatskemu zboru v prisotnosti predstavnikov tujega in domačega tiska, za ves svet, posebno pa za vlade nevtralnih držav in njihove narode ogromnega pomena.

V Franciji

Pariz, 28. aprila. AA. (Havas). Pariški tisk se bavi z govorom nemškega zunanjega ministra v Ribbentropa.

»Journal« naglašajo, da je bil Ribbentropov govor čista propaganda za Nemčijo in da je nemški zunanji minister stvarno priznal, da je Nemčija začela akcijo proti Norveški zaradi svoje vojne politike, da si je skušal krivdo prevladati na zavezniške. Dokumenti, ki jih je nemški zunanji minister v svojem govoru navajal, so bili že včeraj na merodajnem mestu v Londonu demantirani. Listi dodajo, da v številnih evropskih prestolnicah Ribbentropov govor ni bil dobro sprejet.

»Petit Parisien« smatra, da je imel Ribbentrop namen s svojim govorom pomiriti Švedsko. Toda Švedska bo znala oceniti pravo vrednost komplimentov, ki jih je napravil Ribbentrop. To se vidi že iz tega, ker Švedska nadaljuje z izvajanjem vojnih ukrepov za obrambo države. List v uvodniku naglašajo, da je Ribbentrop v svojem govoru objavil veliko število senzacionalnih dokumentov, ki pa so bili vsi demantirani. »Jour« govori o novi nemški Beli knjigi, ki je bila predana članom diplomatskega zbora v Berlinu in ki vsebuje čudna pripovedovanja. Argumenti, ki jih je navedel Ribbentrop pravi list, niso prepričevalni, zato jih ni treba še posebej zavračati.

V Angliji

London, 28. aprila. AA. (Reuter). Vojno ministrstvo demantira trditve nemškega zunanjega ministra Ribbentropa, da so nemške čete uobile štab 148. pohotne brigade ter da so doobile v roke dokumente, med katerimi je tudi popoln načrt za zavzetje

Norveške. Ribbentropov govor in njegova pojasnila o Beli knjigi niso napravila v Londonu uradnih krogi nobenega vtisa.

V Italiji

Rim, 28. aprila. AA. (DNB). Ribbentropovo izjavo je prenašal radio ter je napravila veliko senzacijo. Listi objavljajo Ribbentropovo izjavo pod naslovom »Zunanji minister Ribbentrop je dokazal, da sta zapadni velešile izvršili napad na Skandinavijo. Zato je odgovoren tudi norveški kralj«. Drugi naslovi se glasijo: »Oslo je bil v sporazumu z Londonom za napad na Norveško«, in podobno.

V Belgiji

Bruselj, 28. aprila. AA. (Reuter). Tukajšnji politični krogi smatrajo, da je bil Ribbentropov govor prirojen za notranje nemške potrebe. Splošno vlada mnenja, da govor ne vsebuje nič posebnega. Naglašajo, da čutilo nemške vodilne osebnosti že drugič v teku zadnjih treh tednov potrebo, upravičiti svoje postopanje napram Norveški.

Na Švedskem

Stockholm, 28. aprila. br. Švedska javnost je pričakovala Ribbentropov govor z veliko napetostjo, vendar pa mu sedaj ne pripisuje posebne važnosti. Listi objavljajo izjavljanje nemškega zunanjega ministra le v izveščkih in se omejujejo v glavnem na oni del, ki je posvečen Švedski. Ne da bi se spuščali v oceno Ribbentropovih obtožb proti Norveški in zaveznikom, naglašajo vsi švedski listi, da se Švedska javnost tudi s tako laskavimi priznanji in izjavami ne da uspraviti, marveč bo slej ko prej budno na straži, da prepreči sleherni presenečenje. Primer Danske in Norveške je za Švedsko dokaz, da nobena nevtralna država ni varna pred sličnimi presenečenji. Švedska želi ohraniti svojo nevtralnost, a je tudi pripravljena, da jo z vsemi sredstvi brani. Glavni švedski list »Sozialdemokraten« piše, da vzamejo Švedje Ribbentropova priznanja švedski politiki na znanje, toda niso pozabili, da je Nemčija še nedavno enako priznanje izrekla tudi Norveški, ki jo sedaj najhujše obtožuje.

Na Madžarskem

Budimpešta, 28. aprila. AA. (DNB). Izjava nemškega zunanjega ministra v Ribbentropa je napravila v madžarski prestolnici velik vtis. Svojniki listi so objavili Ribbentropovo izjavo skoro v celoti. »Pester Lloyd« pravi, da je Ribbentrop dokazal, da so zavezniki vodili sistematično politiko za razširitev vojne proti načelom nevtralnosti. »Magyar Ország« prinaša Ribbentropovo izjavo pod naslovom »Ribbentrop je demaskiral angleško-norveške načrte«.

Omiljenje blokade za Zedinjene države

Angleško zagotovilo Ameriki, da bodo vse pritožbe skrbno proučene in nevšečnosti po možnosti odstranjene

Washington, 28. aprila. s. (Reuter). Angleško veleposlaništvo je objavilo uradno izjavo, da bodo angleške oblasti storile vse, da olajšajo posledice pomorske blokade za Zedinjene države. Zavezniki žele zmanjšati vse nevšečnosti, ki so v zvezi z blokado, v kolikor to ne ogroža uspešnosti blokadnih ukrepov. Napravljenih je bilo že več koncesij v nekaterih posebno pereh primerih. Zavezniki so pripravili ponovno proučiti nekatere pritožbe, ki so bile prvotno odklonjene.

London, 28. aprila. s. (Reuter). Novi državni podtajnik ministrstva za trgovino mornarico Hudson je imel danes svoj prvi javni govor. Poudaril je, da mora vsakdo vse svoje udeleževanje podrediti glavnemu cilju: zmagi v vojni. Ministrstvo za tr-

govinsko mornarico je prevzelo od začetka vojne dalje že 2.000 novih in kupljenih ladij različne velikosti. Angleška trgovinska mornarica je izgubila doslej v vojni samo tri odstotke svoje toneže. Tudi te izgube pa so bile skoro nadoknadene z nakupi, gradnjo novih ladij in zaplenitvijo nemških ladij.

Govorec o Danski, je dejal Hudson, da so Nemci odnesli od tam vse, kar je imelo kakršnokoli vrednost. Po mednarodnih zakonih imajo zavezniki pravico, da zasežejo sedaj danske ladje kot zakonito nadomestilo. One danske ladje, katerih lastniki na to pristanejo, sta Anglija in Francija pripravili vzeti v zakup proti primernemu plačilu, toda s pogojem, da ta denar ne bo šel v Nemčijo.

ša. Če bi Sovjetska unija nadomestila te rezerve, bi izgubili zavezniki eno izmed glavnih prednosti, ki jo imajo pred Nemčijo. Nevtralnost, ki preti baltičkim interesom sovjetske Rusije s strani Nemčije, bo igrala bržkone odločilno vlogo pri odločitvi sovjetske vlade o tem vprašanju. Angleška vlada bi vsakakor pozdravljala sporazum s sovjetsko Rusijo če bo sprejela njene predloge.

Spomenica Italijanov v Franciji

Pariz, 28. aprila. s. (Reuter). 40.000 italijanskih državljanov, ki žive v Franciji, je poslalo italijanskemu veleposlaniku v Parizu posebno spomenico. V njej prosijo italijansko vlado, da sprejme ponudbo francoske vlade glede proučitve vseh neurejenih vprašanj med Francijo in Italijo. Istotako izraža spomenica željo, da bi se italijanska politika naslonila bolj na demokratske velešile.

Potres v Italiji

Rim, 28. apr. br. V južni Kalabriji so občutili precej močan potres. Nekaj hiš je razdejanih. Podrobnosti še niso znane.

Minister dr. Andres o zbližanju z Madžarsko

Budimpešta, 28. aprila. AA. (MTI). »Pester Lloyd« objavlja na prvi strani članek jugoslovenskega trgovskega ministra dr. Ivana Andresa o gospodarskih odnosih med Jugoslavijo in Madžarsko. Dr. Andres prikazuje v svojem članku predvsem razvoj izmenjave blaga med Madžarsko in Jugoslavijo po svetovni vojni ter navaja podatke o medsebojnem izvozu in uvozu. Dr. Andres naglašajo, da se bo izmenjava dobrin med obema državama znatno zvišala in da bo nastalo plodno sodelovanje tudi na ostalih področjih kakor n. pr. na področju turizma, tranzitnega prometa na kopnem, po morju in rekah, nakupa in prodaje surovin, gospodarskih organizacij itd. Jugoslovenski trgovinski minister ugotavlja z zadovoljstvom, da se obe državi trudita pospešiti gospodarski napredek ter iskreno želita, da se oba naroda čim bolj spoznata in razumejata tudi na kulturnem polju. Medsebojno zbližanje se razvija v duhu prijateljskih čustev, ki vedno bolj vežejo obe državi.

Budimpeštanski župan Karafijat je pridelal na čast jugoslovenskemu trgovskemu ministru dr. Andresu v hotelu »Gellert« obed, ki so se ga udeležili jugoslovenski poslanik Rašić, spremstvo ministra dr. Andresa, madžarski trgovinski minister Varga in drugi.

Hrvatska delegacija na budimpeštanskem velesojmu

Budimpešta, 28. aprila. AA. (MTI). Svoji je prispela v Budimpešto gospodarska delegacija banovine Hrvatske, ki si bo ogledala mednarodni sejem. V delegaciji so visoki uradniki banke uprave in predstavniki hrvatskega gospodarstva.

Slovo rumunskega tiskovnega atašeeja

Beograd, 28. apr. p. Dosedanji tiskovni ataše rumunskega poslanstva Mičora, ki je prenehal v Bern, je danes odpotoval na svoje novo službeno mesto. Na kolodvoru so se poslovili od njega rumunski poslanik Cadere z vsem osebjem poslanstva ter mnogi jugoslovenski novinarji.

Italijanski list o razmerah v Jugoslaviji

Rim, 28. aprila. o. »Avenir« se bavi v daljšem dopisu iz Beograda o razmerah v Jugoslaviji ter pravi, da vladata v tej državi popoln mir in red. Jugoslovensko prebivalstvo ima popolno zaupanje v zunanjo politiko svoje vlade. To velja tudi za hrvatski narod, ki ve, da Beograd ničesar ne požame brez vednosti in pristanka dr. Mačka.

Nadaljevanje pogajanj med Italijo in Anglijo

London, 28. aprila. AA. (Reuter). Po uradnih informacijah sta zunanji minister lord Halifax in italijanski veleposlanik v Londonu Bastianini na včerajšnjem sestanku razpravljala o trgovinskih pogajanjih med Anglijo in Italijo. Kakor je znano, so bila italijansko-angleška trgovinska pogajanja prekinjena v prvi polovici marca, ko se je zgodil incident zaradi italijanskega prevoza premoga iz Rotterdam. Od tega časa se trgovinska pogajanja med Anglijo in Italijo niso nadaljevala. Na včerajšnjem sestanku med lordom Halifaxom in Bastianinijem je bilo v prvi vrsti govora o nadaljevanju teh pogajanj.

Prepoved zborovanj v Belgiji

Bruselj, 28. aprila. br. S kraljevim ukazom so za dobro alarmnega stanja prepovedana vsa javna zborovanja, manifestacije in sprejdi. Le v izjemnih primerih bodo pristojna oblastva izdala posebna dovoljenja.

Italijanske ladje niso poklicane domov

Rim, 28. aprila. o. Vodstvo italijanskih parobrodskih družb je objavilo danes v listih proglas, v katerem poudarja, da so povsem izmišljene vse vesti, po katerih je Italija pozvala domov vse ladje, ki plovejo v inozemskih vodah. Nasprotno, Italija bo prihodnje dni poslala nove ladje na oceane.

Arabske simpatije za Anglijo

London, 28. aprila. AA. (Reuter). Prestolonaslednik Saudske Arabije princ Saud Bin Abdulaziz je prispel danes v Bombay. Po svojem prihodu je izjavil novinarjem: Saudska Arabija je nevtralna država in vzdržuje prijateljske odnose s vsemi državami, toda njene simpatije pripadajo v prvi vrsti Veliki Britaniji.

Smrt slovitga čl. letalca v Parizu

Pariz, 28. aprila. AA. (Havas). Eden izmed najznamenitejših češkoslovaških letalcev poročnik-pilot František Novak je umrl v Parizu v ameriški bolnišnici po dolgi in težki bolezni.

Obisk turških novinarjev v Londonu

Carigrad, 28. aprila. AA. (Havas). Angleški novinarji so povabili turške novinarje, naj obiščejo London. Kakor je znano, so turški novinarji nedavno obiskali Maginotovo črto. Turški novinarji so sprejeli angleško povabilo ter bodo v kratkem odpotovali v London. Turške novinarje bo spremljalo več uglednih osebnosti turškega javnega življenja. Z njimi potuje tudi ravnatelj anatolske agencije Menemenczoglou.

Gnusen trojni roparski umor

Split, 28. aprila. o. V pretekli noči je bil izvršen v vasi Donjem Vukovskem pri Kupresu trojni roparski umor. Razbojniki so vdrl v hišo bogatega kmeta Ikića, kjer so domnevali, da ima v njej skritega mnogo denarja. V tem času se je Ikić s ženo mudil v mlinu ter so bili doma samo 70 letna babica, 4letni vnuk in 3 letni pravnik. Razbojniki so vse tri zadavili, nato pa preiskali hišo ter odnesli okoli 1800 din gotovine. Orožniki so takoj uvedli preiskavo, da bi izsledili morilce.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 28. aprila. Deževno vreme je preprečilo marsikatero načrte preko nedelje. V Narodnem domu je bil snovi

občni zbor mariborske omladine JNS

Otvoril in vodil ga je predsednik g. Žiger, ki je pozdravil vse navzoče, zlasti banovinskega tajnika g. Uršiča. Zastopnike sreske organizacije za desni breg in g. Vekoslava Spindlerja kot zastopnika mariborske sreske organizacije JNS. Poleg predsednika so poročali še tajnik g. Naberger, ilagajnik g. Krese in g. Zmavec za nadzorni odbor. Poročila požrtvovalnih funkcionarjev so pričala o marljivem delu. Toplo soglasje mariborske omladine JNS se je pokazalo tudi pri volitvah novega odbora. Za predsednika je bil izvoljen Pavel Zmavec, podpredsednik Karol Čížek, za tajnika Dragotin Hlede, za blagajnika Anton Krese. Odbornika sta Srečko Križmanič in Rudolf Verdonik. Potem je sledilo izčrpano poročilo banovinskega tajnika g. Uršiča, ki je v tehtnih izjavah razčlenil vsa aktualna vprašanja iz organizacijskega področja ter iz notranje in zunanje politike. Navzočni so sprejeli njegovo poročilo s toplim aplavzom, nato pa je izpregovoril tajnik sreskega odbora JNS za mesto Maribor g. Spindler in izpodbujal omladinke k nadaljnjemu smotnemu in požrtvovalnemu delovanju. Z izpodbudnimi besedami je predsednik gosp. Zmavec zaključil lepo uspešno zborovanje.

Proslava 100 letnice Petra Iljiča Čajkovskega

V dobro zasedeni veliki dvorani Narodnega doma je proslavila glasbena šola tukajšnje Glasbene matice 100letnico rojstva Petra Iljiča Čajkovskega. V pregled-

Smrt v gorečem dračju

Kako je nesreča nastala, bo ostalo za zmerom nepojasnjeno

Trebeljevo, 28. aprila. V petek smo pokopali tragično preminlega 76letnega strubljana Antona. Spanov oče, kakor smo nazivali dobrega moža, je bil za svoja leta še trden, pa nad vse marljiv mož. Zdal na pomlad se je spanov oče odločil, da pojde grabit listje in trebit hosto. Kar je očistil, je znesel na rob gozdiča. Ko je zvelkel tjakaj že precejšen kup, je nagrabljeno zažgal.

Ko je bil kup dračja v plamenih, pa je potegnil precej hud vrtnec in je zanesel nekaj ogorkov proti hosti. To je starega moža uplašilo, da je začel udarjati po iskrah in je razmetane veje vlačil spet nazaj na kup. Sredi vnetega prizadevanja, da bi spravil goreče veje na kup, so ga

nih obrisih je ravnatelj matične glasbene šole g. Bajde očrtal življenjsko pot in skladateljevo delo Čajkovskega. Nastopajoči gojenci in gojenke matične glasbene šole so večje izvajali izbrane skladbe nesmrtnega ruskega skladateljskega tvorca. Vsi so bili deležni iskrenega priznanja številnega občinstva, ki se je lahko prepričalo, kako lepe uspehe doseže sistematična glasbena vzgoja in tukajšnji matični glasbeni šoli. Lez uspeh pa ni pričal samo o odlični izurjenosti gojencev in gojenk, ampak je dal tudi najslajnejše priznanje zavodovnim vzgojiteljem ravnatelju Bajdetu, prof. Finžgarjevi, prof. dr. Klasičnu, prof. Pahorju, prof. Poljancu, prof. Ropasovi, prof. Šerajniku in prof. Vrabcu. Bil je zares lep umetniški večer, s katerim nas je naša mladina tako prijetno presenetila.

Prometna komisija ni dovolila

Poročali smo o dražbi poslopja tukajšnje kavarnе »Astorie«. Kakor je znano, je postavil najvišjo ponudbo Karel Welslak, in sicer v znesku 2.500.000 din. Prometna komisija pa ni odobrila dražbe, ki se bo v teku treh mesecev ponovila. Za zadevo je v Mariboru zelo veliko zanimanje.

Vse krađejo

V tukajšnjih železniških delavnicah so našli tri naslanjače, ki so bili prevlečeni s črno sivim plišem. Očitno jih je nekdo odnesel iz železniškega vagona II. razreda na tiru med delavnico in kurilnico. Naslanjači so bili skriti in jih je nekdo hotel ob ugodni priliki odnesti. Policija poizveduje za storilci. — Trgovcu Maksu Paloucu je bilo ukraden kolo znamke »Torpedo« z evidenčno številko 2—20182.

Kako so delali denar na Vrhovem

Nekaj podrobnosti o družbi, ki je izdelovala stotake in petstotake

Radeče, 28. aprila. Kakor smo pred časom poročali je tukajšnji komandir orožniške postaje g. Franjo Čečko čisto slučajno odkril na Vrhovem pri Radečah delavnico za ponarejanje bankovcev. Nihče ne bi pričakoval delavnice denarja na Vrhovem, še manj pa bi prisodil posestniku Jožetu Majhencu, da je bil denarni založnik za priprave, ki so služile za ponarejanje. Njegova domačija, ki stoji nasproti cerkve, je tako skromna, da bi nihče ne mogel misliti, da so se v njej ponarjali bankovci. Znano je, da je vas Vrhovo brez električne napeljave. Zato so se morali ponarjalci posluževati akumulatorja, ki pa se v splošno začudenje ni poleg ponarejanja stroja našel nikjer. Majcen Franc je po izjavi Mohorja Vabiča skrivaj odnesel stroj od Majhence k nekima starima zakoncem na Vrhovo, kjer pa ga tudi niso našli.

Zelo čudno se zdi vsem Vrhovčanom, da se je tam ponarejal denar, ne da bi bil kdo to le malo stulil. Poleg Majhence sta vedeli za ponarejanje njegova gospodinja Fani Zimškova in verjetno tudi njena 21 letna nezakonska hči Zofija. Majhenc je samo nekoč pripomnil nasproti nekemu sosedu, da se mu na staro leta še dobro godilo, čemur pa ni nihče pripisoval posebne važnosti. Prodajal je gozd pa 200.000 din, denar pa po večini protrosil za priprave za ponarejanje denarja.

Pri Majhencu na Vrhovem so našli okoli 15 Grašičevih in Majcenovih pisem, ki ga obremenjujejo, dalje izpisana navodila za ponarejanje bankovcev, katere je prepisal bivši učitelj Mohor Vabič po navodilu cinkografa Stojčevića iz Zagreba, dalje specialni fotografski aparat, aparat za retuširanje, stroj za rezanje papirja, 40 dobro izdelanih klišejev, 9 kg ustrezajočega papirja za stotake in petstotake, razne kemikalije, barvne svincinke in drugo. Pri drugih preiskavi so našli negativne fotografske plošč s slikami petstodinarskih bankovcev s serijo K 0.100 br. 732 in serijo 0.0054 br. 173 in negativne s slikami 100dinarskih bankovcev s serijo S 0.234 br. 700. Ponarejeni 500dinarski bankovci s serijo K 0.100 br. 732 so bili razpečani v Zagrebu, Ljubljani, Mariboru in št. Rupertu na Dolnemskem. Ti bankovci so torej ponarejeni in je baje dokazano, da je to delo ponarejalke družbe z Vrhovega pri Radečah. Vsi, ki sprejemajo petstotake, naj bodo previdni in naj nemudoma prijavijo varnostnim oblastvom, če bi se pojavil ponarejen bankovec. Tako se tudi lahko izognejo škodi, odnosno izgubi denarja, ki bi jo sicer lahko utrpeli, če bi sprejeli ponarejen 500dinarski bankovec.

Glavni ponarejalec bankovcev je bil odpuščen učitelj Mohor Vabič, doma nekje iz okolice Mariboru, ki zdaj odsedeva 15 mesečno robijo v kaznilnici v Mariboru zaradi ponarejanja denarja. Ko se je lani zagovarjal pred okrožnim sodiščem, ga je po razpravi počakal član ponarejalke družbe 44letni čevljar Majcen Franc (lažno Mursec) ter ga nagovoril, da se je pridružil ponarejalcem na Vrhovem. Odpejalo se je z Majcnom v Radeče, kjer se jima je v hotelu »Jadrane« pridružil tretji pajača 42letni bivši gostilničar in lesni manipulant Anton Grašič (lažni inženjer Dvořak), doma iz Trstenika pri Kranju. Skozi tri mesece so prihajali in odhajali ponoči na Vrhovo, kamor jih je večkrat pripeljal tukajšnji avtomobilski prevoznik Rudolf Knez. Vračal pa jih je izvošček Vin ko Pepelnik z Vrhovega. Spočetka jim delo ni šlo dobro od rok; manjkale so jim potrebne kemikalije in navodila za ponare-

rejanje. Slabo ponarejene bankovce je Vabič zažgal v kuhinji v prisotnosti gospodinjice Zimškove, ki je tedaj prvič opazila stroj za ponarejanje denarja, ki je bil dolg okoli 75 cm in imel več valjev in bilo ploščo. Ta stroj je kakor znano kasneje skrivaj odnesel Majcen iz Majhenceve hiše in ga do danes še niso našli.

Ker jim ponarejanje ni uspelo, je Majcen odšel v Zagreb k cinkografu Stojčeviću in prinesel s seboj navodila. Tam je dobil tudi vse potrebne informacije in kemikalije. Po daljšem času so se toliko izurili, da so bili bankovci kar ugodni za promet. Vabič je pri fotografiranju pomagala Majcen, a pri drugih delih ponarejanja pa Majhenc. Tako so napravili lepo število petstotakov in stotakov, katere je Grašič odnesel v Zagreb. Tam jih je izročil pajaču Zuraju Antonu, ki je kakor znano v letu 1937 opeharil Majhence za okoli 13.500 din, ker mu je obljubil, da mu bo dobavil potrebne priprave za ponarejanje denarja. Pod lažnim imenom inž. Mija Miletića, inženjerja čiste kemije, je izvažil s samimi pisni od Majhence okrog 9500 din gotovine. Denar mu je Majhenc poslal na naslov: inž. Mijo Miletić, Tomasičeva ulica 8, Zagreb.

Dne 14. marca letos sta se sestala oba člana ponarejalke družbe v Zagrebu, kjer je dal Grašič Zuraju 12 zelo dobro ponarejenih petstotakov, toda ne vseh kратно, marveč posamič. Za nagrado mu je obljubil od vsakega bankovca po 200 din provizije. Ko je Zuraj razpečeval že začnjeni bankovce, so ga prišla oblastva in namesto da bi dobil 2400 din provizije, je šel v zapor. Grašič pa je pobegnil in ga oblastva še vedno zasleduje. Enako je pobegnil Majcen. Javnost se naproša, da pomaga izslediti oblastvom. Z njuno aretacijo se bo nehala razpečevanje ponarejenih bankovcev. Javnost ima torej največji interes na tem, da prideta Majcen in Grašič čim prej v roke pravice.

V zvezi s ponarejanjem denarja so oblastva zaprla tudi 55letnega Pihlerja Franca, avtomobilskega prevoznika iz Rimskih Toplic, ki je bil že kaznovan na štiri mesece zapor zaradi ponarejanja denarja, in 34letnega Hochkrauta Franca iz Podređe, zakupnika prometa »Sušice« v Podređu. Oba sta osumljena, da sta v tesni zvezi s ponarejalci denarja. Pihler si je izposodil 3000 din. Ta vsota naj bi se uporabila za naprave pri ponarejanju denarja. Hochkraut je vzel v zakup premogovnik »Sušice« brez svojega denarja in je najbrž računal na pomoč ponarejenih 500 dinarskih bankovcev. Oba sta bila v zvezi z Majcnom in ostalimi člani ponarejalke družbe.

Iz najdenih pisem in izjav je razvidno, da se je Majhenc Jožef bavil z mislijo ponarejanja denarja že v začetku leta 1937. Iniciativo je dal Zuraj Anton, k družbi pa so kasneje pristopili še Grašič, Majcen in Vabič. Sudeleženi je nadalje še okoli 30 osumljencev iz Maribora in okolice.

Vso zadevo ima zdaj v rokah preiskovalni sodnik okrožnega sodišča v Mariboru. Izmed osumljenih z Vrhovega sta bili izpuščeni in se bosta iz svobode zagovarjali Majhenceva gospodinja Fani Zimškova in njena hči Zofija.

Da so prišli člani ponarejalke družbe z Vrhovega pri Radečah, ki so nemoteno delovali že od leta 1937., v roke pravice, gre v prvi vrsti zahvala našim vrlim orožnikom, zlasti pa komandirju g. Franju Čečku, ki je odkril gnezdo ponarejalcev, ki bi sicer lahko napravili še mnogo škode. Za svojo požrtvovalnost zasluži vse priznanje.

E. JUSTIN: Pazi-falzifikat!

Drobni zapiski o ponarejanju in ponarejevalcih

Giuliano Bugiardini: Portret Michelangela Buonarroti

Ljubljana, 28. aprila

Živimo v času, polnem živčne napetosti, ko stopa zgodovina z blazno naglico preko vsega; kar nam je bilo danes sveto ali novo, ugasne že v nekaj dneh v boleznem razočaranju. Časopisje je polno mastnega tiska, ki nam mnogokrat razburja dušo in srce z resnimi, pa tudi neresnimi vestmi. Prav v zadnjem času pa lahko pogosto prebiramo med tiskanimi stolpci dnevnikov pestro kroniko, ki nam kaže najbolj mračne odtiske človeške vesti. Najbolj žalostna vrsta kriminala je gotovo ponarejanje denarja.

Ker spada oblika kovanca, posebno še novčnice, v upodabljajočo umetnost; pod stroko grafike, zasledujem te pojave z največjo pozornostjo. In iz tega opazovanja se mi je utrlilo vprašanje, kje je tu iskati jedro vzroka. Brez dvoma je, da so ti pojavi še vedno posledica povojnega svetovnega gospodarskega zastoja, brezposelnosti in tudi današnjih težkih dni. Kljub vsemu temu pa je glavni vzrok ponarejanja denarja v naših nekoliko preveč enostavnih oblikah nekaterih novčanic. Ker pa je ponarejanje denarja temeljna rušitev narodnega premoženja, čutim za potrebno, da spregovorim resno besedo na naslov odločujočih krogov, in hočem svoje ugotovitve podpreti z dokazi. Jedro te misli bom razčlenil v zaključnem sestavku teh poglavij, ki so povezana z opisovanjem lastnih doživetij, izsledkov in beležk iz krogov zbirateljev, trgovcev z antikvitetami in — ponarejevalcev.

Zgodovina nam pripoveduje

Ponarejanje in posnemanje samo na sebi ni nič novega, saj gre sled tesno po stopnjah civilizacije daleč, daleč nazaj skozi visoko kulturo starega Egipta, preko jameškega človeka — tja v neznano...

Kaj pa je ponarejanje? Ponarediti neko delo, se pravi, posneti kar najbolj natančno svojstvene prvine, da jih je dal človeški um, pa tudi posnemati stvari, ki jih je ustvarila narava sama.

Zgodovina ponarejanja in posnemanja nam daje zelo pestre ugotovitve in v njenih beležkah najdemo imena osebnosti, da bi jih nihče ne verjel, če ne bi bilo dokazov. Zapisnik arheologov nam povedo, da so pri odkopavanju starih egiptovskih grobišč poleg drugih zgodovinskih redkosti našli razno nakitje, ki je imelo poleg pristnih draguljev tudi prav pestre in okusne steklene posnetke. Ustvarjajoči človek čuti že od pamtveka neko hotenje, da bi napravil kaj posebnega, kar bi bilo drugim v občudovanje. In ravno na tej želji se je pričel razvoj plemenitih oblik v risbi in upodabljanju. Ko se je pa slednjič človeku posrečilo, ustvariti nekaj, kar si je želel in za kar se je trudil toliko časa, je dal temu predmetu s prstom majhen znak, imenovan signet. Ker pa so šli okusno izdelani predmeti vedno v denar, se je našel tudi

Michelangelo: Cupido

manj nadarjen človek, ki ga je posnel in s tem zagrešil potvorbo. In kakor se je posnemala prvina umetnikove zasnove pri neznatnih rečeh, tako je bilo tudi pri drugih predmetih, pri lesčerbah, držajih mečev, sarkofagih itd., zakaj zakona proti ponarejevanju proti kraji duševne lastnine v današnjem smislu niso poznali. Čim bolj se je razvijal okus in iskanje vrednot lepih oblik, tem večji je bil razmah posnemanja. Kakor hitro se je pričelo zbiranje, so se pojavili tudi trgovci s starinskimi predmeti, z njimi pa tihe delavnice za falzificiranje. Na vsak način pa moramo tu razločevati dva jasna pojma o ponarejanju. Prvi primer je le nadomestek dragocene kovine ali žlahtnega kamna, drugi pa je potvorba umetnostnega predmeta, ki naj predstavlja kupovalcu duševni produkt ali pa kar najbolj veren posnetek izvirnika.

Celo prepereli papirusi opisujejo, kako se lahko napravi kar najboljši posnetek dragulja. Tudi čestitljivega Rhousopoulota izsledki nam dokazujejo, da so že davno pred njim znali izdelovati umetne bisere in da so poleg drugih zmesi uporabljali pri potvarjanju tudi apno in magnezijo. Sam Seneca nam sporoča, da je obstajala v starem Rimu tvornica za ponarejanje žlahtnih kamnov. Ohranjeni so celo stari zapiski, ki dokazujejo, da so v taktatnem Rimu ponarejali tudi dela priznanih umetnikov.

Niti veliki Michelangelo ni ostal čistih rok

Novo dobo so rodile nove likovne mojstre, po njih so se razvijali novi okusi in so nastajali slogi, ki nam danes v precej natančnem merilu določajo mejnike v zgodovini umetnosti kulture. Z novimi umetniki so nastajale nove tvorbe. Z njimi so rasli zbiratelji, ti so pa dali vedno dober zaslužek — ponarejevalcem. Da so bili med slednjimi tudi veliki in priznani mojstri, se razume samo po sebi. Brez dvoma pa je, da je potvorba, ki je šla skozi roke umetnika, nastala navadno le po naročilu.

Andrea del Sarto: Portret papeža Leona X. z dvema kardinaloma (Potvorba po Raffaelem izvirniku)

Kakor sem že zapisal, so bila med duševnimi očeti ponarejevalcev tudi plemeni in v zvišena imena, kakor knezoškof Hinkmar ali pa eden največjih ljubiteljev, Lorenzo Medici, ki je bil prijatelj vseh muz in največji mecen tedanjih umetnikov. Plemeniti Medici se ni sramoval, ko je naročil potvorbo, pa tudi roki velikega Michelangela in neznega Andrea del Sarta nista popolnoma čisti. Prav zanimivo bi bilo, prisluskovati tedanjemu dvogovoru ob naročilu, ki ga je dal Lorenzo mlademu Michelangolu, da je potem ustvaril prekrasni kip Cupida v slogu grških mojstrov. Se bolj zanimivo pa bi bilo, prisluskovati, kako je Lorenzo poučeval mojstra patiniranja, da je sličko naročeno delo antični izkopanini. Potvorbo je kupil kot pristno grško umetnino kardinal Raffael Sansoni-Riari. Dvojček v tej goljufiji je pa izborna kopija slavne Raffaeleove slike: Leon X., ki jo je napravil po naročilu Andrea del Sarta in je bila nato prodana za drag denar visoki osebnosti kot Raffaeleov izvirnik. Tudi tu je dal pobudo Medicej — plemeniti Ottaviano di Medici, O Cellinijevem postenju ni da bi govoril. Ponarejal je celo tedanje kovanice, in ko je bil z dokazanim gradivom zaslišan, je svoje tožitelje brez sramu zavrnil, češ, da zasluži z svojo umetnostjo pač toliko, da mu ni do tako lahkega posla.

Pomilovanja vreden je Dürerjev primer. Njega so ponarejevalci tirali tako daleč, da je moral v Benetkah in Nürnbergu sam pričeti pravdo proti njim, in končno je dosegel, da so ponarejevalci njegove grafike morali vsaj njegov podpis opustiti. V zgodovini ponarejanja je Dürer, ki je bil falzificiran poleg Cranachovih grafičnih listov kar na debelo primerek zase. Nobenemu umetniku namreč niso prizadejali ponarejevalci toliko materialnega in duševnega zla kot ravno njemu. Zato pa marsikateri zbiralec Dürerjevih zasnov živi v prepričanju, da poseduje njegovo izvirno grafiko — ima pa le prav dober posnetek, mogoče celo potvorbo slavnega beneškega grafika in prvovrstnega posnemovalca Dürerjevih urezov, Marcantona, ki je bil slednjič tudi kazensko primoran, da je izpuščal signum nemškega mojstra. Še nedavno sem opazil pri nekem zbiralcu stare grafike »Dürerjev izvirnik« s praznim okvirnim prostorom, kjer bi se morali nahajati, če bi bilo to res izvirno delo, iniciali A. D.

Okus časa se je menjal, nastajale so nove umetnostne tvorbe in spočel se je porcelan. Po njem so nastajale nove prefinjene oblike z novimi značkami in še nikdar ni cvetelo ponarejanje v tako velikem ob-

Kristus v Emavsu. (Falzifikat po Dürerjevem izvirniku. Zanimiv je beli okvirni prostor, v katerem manjka značilne mojstrove signature A. D.)

segu kot ravno v času kodrastih barok in grešnih rokokojskih krinolin. Svetovno znani mojster tistega časa Wouwermann se je sam hvalil, da za svoje kratkočasje slika včasih a la Rembrandt, in tudi znani grafik W. Tischbein je pisal o neki posebni radosti, da zna tako imenitno ponarejati tehniko Rembrandtovih ujedank kot n'čie drug. Prav gotovo je ta mojster svo je izdelke tudi prodajal kot Rembrandtove izvirnike. Sploh je bil Tischbein zelo odkritosrčen; tako nam pripoveduje sam v nekem pismu, da kakor je on prvovrsten posnemovalac Rembrandtovih grafičnih listov, je nasprotno Wouwermann nedosegljiv v posnemanju načina Rembrandtovega slikanja; seveda je Wouwermann te slike prodajal po visokih cenah kot pristne primere mojstra.

Če vsem tem si lahko zamislimo resno pozo umetnostnega zgodovinarja, ki z največjo učenostjo razglablja po papirju svoja dognanja o kakem originalu, nazadnje pa se izkaže, da je potvorba... No, kdor dela, se lahko zmoti. Samo zmoti je treba popraviti — ne pa — tajiti! Bil sem sam nedavno priča na Tizianovi razstavi takemu primeru. Ob nekem delu, ki je pač sličko Tizianovemu čopiču, sem čital učeno razpravo — bil pa je le potvorek znanega Tizianovega posnemovalca, mojstra Calcarja. Ko sem prisotnega prijatelja-izvedenca opomnil na to, me je smeje opozoril še na nekatere druge take primere na razstavi, ki so bili tudi vpisani kot pristna Tizianova dela. Ne smemo pa pozabiti, da so tudi dobra dela navihanega Commodisa že opevanost zmotila marsikatero umetnostnega zgodovinarja in ljubitelja v zamenjavi Corregiovih izvirnikov. Pri teh zadnjih dveh primerih pa nimam stvarnih dokazov, da so ta dela nastala namenoma. Naj povem še, da se je mehki Chodowiecki mnogokrat bridko zjokal nad nesramnostjo ponarejevalcev in sam v svojih pismih nežno tožil, kaj vse gre v svet z njegovimi potvorjenimi podpisi. Thorwaldsen je restaviral mnoga antična dela in po svojem izvrstnem klasičnem občutku je dodelal cele dele rok, nog ali celo glave, da se še danes ne ve, kaj je od njega ustanovljeno. Ko ga je pri izvršitvi naročenega dela nekdo pobaral, kaj je njegovo, je odgovoril: »Nisem si zapomnil, da bi pa zdaj našel, kar sem vstavljal, mi je res nemogoče!«

Tudi to je umetniška samozavest.

Ponarejevalci na delu

Mnogi učenjaki in najbolj previdni zbiratelji ali ljubitelji, celo mogočni suvereni so že grdo nasledili ponarejevalcem. Vodstvo muzeju Louvra v Parizu ki je znano po svojem umetnostnem okusu in strokovnem znanju, je doživelo eno največjih in najdražjih potegavščin l. 1896. Odšteli so 200.000 zlatih frankov za dragoceno starinsko, prekrasno izdelano Saitaphernesovo tiaro. Dolge razprave in članki v svetovnem tisku so dokazovali pristnost te lepote iz davnih dni, ko se je izkazalo, da je ta umetnostna svetinja prav lep izdelek najnovejšega časa. Njen stvaritelj pa je bil Rus z imenom Rohumovski. So pa tudi primeri, da je trgovec z antikvitetami kupil kot potvorbo prekrasno delo, kip Flora, delo florentinskega mojstra Verocchia nato pa ugotovil, da je to pravi in resnični umotvor mojstrove roke Leonardovega učitelja. Umetnina je bila kmalu prodana za lepe novce in se zdaj nahaja v privatni zbirki znanega ameriškega zbiratelja Duvcena.

Izrez izvirnega Dürerjevega lesoreza »Kristus v Emavsu«

Kakor so pa ponarejevalci navadno prebrisani, tako se dobe med ljubitelji včasih tudi omejeni ljudje. Ni še dolgo, kar so se mnogi smejali naivnemu Američanu, ki si je domisljal, da se za denar dobi vse. Na Monte Pincio v Rimu stoji izredno lep obelisk in Američan je zanj že dal na račun točno tisoč dolarjev, da ga bo lahko odpeljal v svojo domovino, kar se izkaže, da ta monument ni privatna last in da je bil nesramno opeharjen. Mnogim je znano, koliko prahu je pred leti napravil italijanski kipar Dossena s svojim diletom, posebno še med muzejskimi strokovnjaki. Občutno škodo so pa trpeli spet ravne Američani. Vendar je bil ta Dossena izreden pojav v svoji stroki. On ni kakor drugi posnemal dela mojstrov, ampak je ustvarjal sam v duhu in bistvu različnih umetnikov iz časov že davno ugaslih vekov. Ko je zasnovano delo dovršil, ga je nato posnel in le njemu znanem receptu, obdal s tisočimi ali celo tisočletnimi madeži zemlje, ki je in prahu tako dobro, da so ti na novo nastali umotvorji romali za težke pare v najrazličnejše prostore svetovnih muzejev. Tudi pri njem je bila pobuda in naročilo od bogatega trgovca z antikvitetami.

Dobro se spominjam lepega jesenskega večera, ko sem stal z znanim mojstrom barve pred skromnim razstavnim paviljonom ob vnožju Tivolija. Sonce je zlatilo mojstrove postavo, ko mi je v svoji značilni telesni drži in mehki govorici pripovedoval vesel primer potvorbe njegovega starejšega umotvora. Jedro zgodbe je bil znan, petičen ljubljanski doktor. Kdo med nami si ne želi biti posestnik slike z onimi značilnimi sinjimi otenki, ki so ravno pri tem slovenskem mojstru nedosegljivi! Ker je pa mojster dosleden in zna ceniiti svoje delo, ne dobiš pri njem nobenega umotvora pod

A. Dossena: Marija z detetom. (Kot starinsko umetnino so jo svočias prodali v Londonu za 6 milijonov din)

ji ugotoviti, da je kip Madone iz nürnberške delavnice, na katerega je on toliko ponosen, le zelo uspel falzifikat, izjavil, da je njemu ljubši dober potvorek kot pa slabo izdelana pristna antikvitetata

Tajnost ponarejevalske umetnije

Ze od nekdaj sem občutil neko posebno radost nad staro patino in še kot otrok se spominjam svojih vsakodnevnih izletov tja v Franciskansko ulico, kako sem z zanimanjem opazoval starinske predmete v izložbah še sedaj obstoječe brvnice. Ko se mi je pa življenjska pot usmerila v upodabljajočo umetnost, sem pričel šele pravilno spoznavati tajinstveno lepoto starih umetnin.

Ko so pa prišli težki dnevi življenjske borbe v tujini, sem bil prav vesel ponudbe malega trgovca z umetninami, da sem lahko v Albertini za njega posnemal risbe velikih mojstrov. Pri vsakem takem novem delu mi je dal v določenem barvnem odtenuk ustrežajoč papir, ki je bil opremljen tudi z žigom iz časa, ko so nastajali izvirniki. Nadalje me je oskrbel tudi s kredami, srebrnim risalnikom in ustrežajočo tekočino takratne perorisbe; Albertini je intinno poslopie starega dvora nekdanje mogočne fevdalne dinastije. V njenih prostorih je nagrnjeno neprecenljivo bogastvo v obliki risb in izvirne grafike vseh vidnih svetovnih mojstrov. Kako lepi so bili dnevi, ko sem lahko božal oni papir, ki ga je pred stoletji oplajal veliki nemški mojster Dürer s svojimi premišljenimi zasnovami! Spominjam se praznika, ko sem prejel za sluge na vpogled pod dvojnimi steklimi nesmrtnosti poteze Michelangelove duše in Raffaeleovega srca! Kako prijetne občutke sem imel takrat, ko so moje zenice počivale na virtuoznih črtah velikega Benečana Tiepola! Kje so listi mojstrov Ostadeja, Brouwerja, Teniersa, Rembrandta s poltenimi scenami, ki so romali skozi moje prste!

Studijska dvorana Albertine je precej obsežna. Bila pa ni nikdar zasedena več ko za dve tretjini omizja. Skozi mesece, dan za dnem, smo se drugače tako nemi in zaprti spoznavali že kar po korakih. Eni so odhajali, drugi so prihajali. Le eden ne! To je bil lep mladenič, precej starejši od mene, bolj bledega obraza, vedno nekoliko nervozen in nekako kalnih oči. Kadar je slučajno uprl vame svoje punčice, sem čital v njih neko nelzmerno žalost... Ko sva pa nekoč, spominjam se, bilo je cvetočega majnika, potrebovala oba isti izvirnik Jacquesa Callota, sva se seznanila. Ime mu je bilo Pietro in še danes mi je on najlepši spomin izmed prijateljev, ki so križali mojo pot. Ko sem mu nekoč, bila sva oba dobre volje, ob leščerbi predmetne krčme pokazal kosček svojega lesoreza, ki sem ga izvršil natančno po znanem izvirniku Dürerjevega »Puščavnikae, je bil nekaj časa popolnoma tiho, nato pa sem mu ga na njegovo prošnjo rade volje odstopil. Drugi dan na vse zgodaj me je zbudil s ponudbo, prav dobro za siromašnega študenta: da bi urezoval v les in baker določena dela; pogoj je bil pa ta, da delam le z njim v določenem prostoru. Kmalu sem se znašel v popolnoma novem okolju pod vodstvom častitljivega starca in njegove lepe vnučkinje — Sabine.

V delavnici ponarejevalcev

Nedaleč od Albertine stoji še zdaj mogočno poslopje, nekdo last visokorodnega dostojanstvenika. Preko velikega dvorišča je v levem krilu poslopja vhod, skozi katerega si prišel po malem hodniku v

A. Dossena: Kip Atene. (Kot izkopanino so kip prodali trgovci za 66 milijonov din)

Verocchio: Flora

ceno. Zato njegova dela niso upoštevana zgolj po umetnosti, ampak so cenjena tudi v valuti. Ko je mojster takrat razstavljal, se mu je z blaženim smehljajem približal gospod doktor in mu z veseljem izpovedal, da je prav po ceni prišel do njegovega umotvora in sicer ga je kupil od nekega bednega Rusa. Slika naj bi bila, saj je celo podpisana od mojstra, izvirnik znane slike, ki je bila že pred leti reproducirana v obliki razglednic. Mojster se je nezaupljivo smehljaj, in ko je prišel trenutek, da si je to »svoje« delo ogledal, je rahlo počil lastnika, da je slabi izdelek potvorbe s par stotaki vseeno občutno preplačal.

Alceo Dossena

— Vem še za sleparijo, ki jo je v nekih umetnostnih krogih znan slikar zagrešil s tem, da je neko delo enostavno podpisal s imenom našega prvega mojstra, ki ima visoko ceno, in je to sliko kot izvirnik prodal za dober denar neukim ljudem.

V svoji zbirki imam v baročnem slogu lepo rezljano delo: Bičani Krist. Ko sem se pogajal za ceno tega kipa, mi je lastnik poleg cene navedel še pogoj, da mu urežem renesančno gravuro v staro in pristno cinasto posodo. Zelo sem bil pa presenečen, ko sem po več letih izvedel od sedanjega posestnika te posodice z mojim urezom da jo je kupil in da je toliko in toliko odšel za ta od njega tako cenjeni primerek. Ker je šla posodica že skozi več rok, mu nisem delal težkega srca, brez dvoma pa je obsojanja vredno tako postopanje od strani spekulantov. Pred kratkim sem občutil na lastni koži, da so neki taki ljudje dvoje slabih kopij Jakčevega Prešerna na svilo (lesorez, njegovo mladostno delo) in neko mojo Prešernovo že reproducirano risbo enostavno označili kupcu za moja izvirna prvenca — Še marsikaj zanimivega vem o slovenskih ponarejevalcih starinskih predmetov od najstarejših izkopanin iz naše zemlje do prvovrstno izdelanih rokokojskih omarič, pa bom rajši še molčal...

Pri vsem tem morem zapisati, da vsakdo, kdor hoče biti zbiratelj starinskih predmetov, mora biti obenem tudi prav dober opazovalec — lahko se pa postavi tudi na stališče mojega znanca, ki mi je nekoč ob mo-

Javna tribuna

Prosto pot nadarjenim!

»Prosta pot nadarjenim!« je že staro geslo vseh pedagogov. Posebno ljudsko-šolski učitelji v revnejših predelih naše domovine so bili mnogokrat tihe priče mnogim izrednim nadarjenim učencem, ki so po končanem osemletnem šolanju v ljudski šoli zaradi revščine svojih staršev ali skrbnikov bili prisiljeni opustiti vsako misel za nadaljevanje šolanja. Tako so mnogi naši talenti utonili v borbi za vsakdanji hlebec kruha, namesto da bi jim bila dana možnost za razvijanje in izpolnjevanje njihovih sposobnosti. Mnogi duševni zaklad nam je tako propadel, ker ga ni nihče odkril, ker ni bilo tistih, ki bi po svojem materialnem položaju lahko omogočili študij tudi tem bednim nadarjenim. Na Dolenjskem, v Prekmurju in še marsikje v skritih oddaljenih kulturno ter gospodarsko znostalnih predelih naše lepše dravske banovine je propadlo mnogo nerazvitih talentov.

Mnogo jih pa propada še vedno po šolah. Temu je vzrok krivični sistem srednjih strokovnih in meščanskih šol. Ta sistem šol namreč onemogoča neoviran prestop iz ene vrste šol na drugo, mnogim pa kljub odličnim sposobnostim ravno ta sistem šolstva onemogoča nadaljevanje znanstvenega spopolnjevanja na univerzi. Zato se vsi naši pedagoški praktični delavci mnogo prizadevajo in trudijo, da bi novi šolski zakon, ki bo ob notranji preureditvi države sigurno preuredil naš notranji in zunanji šolski sistem uvedel enotno nižjo srednjo šolo, tako da se bo diferenciacija šolstva začela šele po puberteti dijakov, ki prihajajo do izraza že posebne sposobnosti ali zanimanja za posredne znanstvene panoge. S tem bo dana študijska mladini do neke mere možnost pravičnejšega študija in spopolnjevanja za bodoče poklicno delo.

Revnim ljudskošolskim talentom, ki bi sicer sploh ne nadaljevali svojih študij na srednjih, strokovnih in visokih šolah, pa bi naj omogočila te študije naša javnost, ali točneje povedano, vsi naši davkoplačevalci. Ta denar bi ne bil izgubljen, saj bi nam ti izredni talenti po svoji poglobitvi znanja in najširši razgledanosti pozneje tisočero povračali izkazano pomoč. Banovinski proračun bo, po posebnem pravilniku za študijske podpore revnim, a izredno nadarjenim ljudskošolskim učencem, omogočil deseterično nadaljevanje in izpolnjevanje izrednih sposobnosti na račun skupnosti. Da bi bil ta denar res koristno vložen in bi ne bilo pozneje kesanja, je za vsakega banovinskega podpiranca predpisana predhodna znanstvena preizkušnja in ugotovitev resnično izrednih duševnih sposobnosti na podlagi najnovejših psihotehničnih preizkuševalnih metod v banovinskih poklicnih posvetovalnicah. O postopku je že poročalo »Jutro«. Vse bi bilo v najlepšem redu in vsi bi brezizjemno z navdušenjem pozdravili ta korak, ki ga mnogi naši pedagogi že dolgih dvajset let neumorno zahtevajo, da bi ne bilo nevarnosti v enostranosti.

Šolska upraviteljstva vseh ljudskih šol ter ravnateljstva meščanskih, srednjih in strokovnih šol so prejela od nadrejenih oblasti odlok o podrobnem postopku. Upraviteljstva in ravnateljstva posameznih šol morajo preko vmesnih službenih instanc dostaviti vsako leto prosvetnemu oddelku kr. banske uprave seznam in podrobno poročilo o izrednih duševnih sposobnostih ter o zdravstvenem in materialnem položaju in razmerah prosilca za banovinsko študijsko podporo. To je popolnoma pravilno in v redu, ko bi isti odlok prosvetnega oddelka banske uprave istočasno ne naročal še posebno poročilo o moralnem položaju event. bodočega banovinskega podpiranca, ki ga pa pošlje veroučitelj, in sicer brez vmesnih instanc in brez vploga od strani šolskega vodstva — direktno banski upravi. To dejstvo namreč, da poroča o moralnih lastnostih revnega prosilca za banovinsko podporo le ena oseba in to izven in preko običajne uradne poti naravnost odločilnemu organu, nam da mnogo misliti.

Nastane vprašanje, kakšen kriterij bodo imeli posamezni »moralni referenti« o moralni, kaj bodo smatrali za moralno in česa ne? Ali ne bodo tu lahko odločali bolj politično strankarski motivi kot pa resnično moralni? Takšno moralno poročilo pa je že samo na sebi ponižujoče, saj ljudskošolski učenci, posebno če so talen-

kaj čuden prostor, ki je bil natrpan z vsemi mogočnimi umetninami iz najrazličnejših časov. Tu je bilo zdaj moje delovanje in negotovost do umetnostnega živ-

Andrea del Sarto (Rišba po lastni podobi iz leta 1515.)

Ijenja se mi je počasi razblijala. Imel sem v tem prostoru lepe življenjske trenutke v okolju divnih umetnin in — falsifikatov.

tirani in kažejo interes do spopolnitve znanja ter za nadaljnje šolanje, niso še moralno pokvarjeni do takšne mere, da bi morala o tem odločati posebna, nelaščna oseba. Če je že takšno poročilo tudi potrebno, čemu ga ne podaja z ostalim poročilom šolski upravitelj, ki je edini po šolskem zakonu pooblaščen dajati oblaščne podatke in informacije o moralnih kvalitetah svojih učencev. Demokratično, pošteno in pravično bi bilo le, če bi celotni učiteljski zbor z veroučiteljem vred na uradni šolski konferenci določil vse moralne in ostale podatke o učenec-proslu ter jih po skupnem podpisu poslal po uradni poti odločujoči oblasti. S tem bi se onemogočile kakršne koli enostranosti in zlorabe, ki so pri nekontroliranem poročilu samo ene osebe možne in, bodimo odkriti, bodo lahko služile le ozkim strankarskim namenom. Vse to jemlje zaupanje do te, sicer drugače pod objektivnejši pogoji tako koristne podpore in možnosti razviti tudi skrite, do sedaj brezplodno propadajoče talente.

Vsi davkoplačevalci dravske banovine, ne oziraje se na naše svetovnonazorske in strankarske politične prepričanja, bomo v bodoče morali vzdrževati in šolati deset študentov, ki jih bodo izbrali in določili samo zastopniki enega stanu in enega svetovno-nazorskega gledanja ter jih na stroške vseh davkoplačevalcev vzgajali v svojem političnem duhu. Iz čisto človeških ozirov je to nemoralno in nepošteno. Demokratično čuti davkoplačevalci odklanjamo tak način.

Zahtevamo, da se z našim denarjem vzgajajo res ubožni talenti, ne oziraje se na to, kakšne časopise čitajo njihovi starši, zato naj bo izbira kandidatov za banovinske študijske podpore strogo objektivna, pravična in demokratična. Odloča naj o vseh pogojih celokupni učiteljski zbor šole, predvsem oni učitelji, ki so imeli teh 5 let ljudskošolskega šolanja učenca dnevno po nekaj ur pred seboj in ga tako vsekakor temeljitje pozna kot pa veroučitelj, ki ga vidi le dvakrat na teden po eno uro in ima po tem odloku prosvetnega oddelka moč in celo dolžnost ignorirati zakonito krajevno in sresko šolsko oblast in na svojo pest dajati nekontrolirano mnenje o otroku, ki bo odločilno pri merodajnih.

Omogočimo revnim izrednim nadarjenim svobodni in človeka dostojni študij in izpolnitev v korist vseh. Zato odklanjamo, da si ena politična skupina na račun vseh davkoplačevalcev iz revnih talentov vzgaja svojo strankarsko elito! Učitelj.

Izlet na Vače

Preteklo nedeljo sem bil spet po dolgem času napravljen izlet na kolesu po Moravski dolini pod Goro na Klanec in dalje na Vače. Vače že dolgo nisem videl, pa moram ugotoviti, da ne kažejo ravno prevelikega napredka v nobenem pogledu, najmanj pa v pogledu brige za zunanje lice staroslavnega trga. Hiše, ki so pogorele menda leta 1904, so sicer pozidane, nekatere pa še danes niso ometane, kaj šele da bi imele podstrešja zazidana. Vsaka vasica tam v Moravski dolini ima že elektriko, na Vačah, ko teče daljnovod takorekoč mimo trga, je ni. Najbolj žalostno lice pa kaže hiša, v kateri je bil rojen slovenski škof in pisatelj Matevž Ravnikar. Razpada in bo kmalu tako razpadla, da bo popravilo skoraj nemogoče. Spominjam se, da je bila svoj čas na hiši spominska plošča, ki je tujcu povedala, kdo se je pod njenim krovom rodil. Danes je ni več. Ali res ni na Vačah nikogar, ki bi vzel stvar v roke, mogoče g. župnik, ki bi bil pač v prvi vrsti za to poklican, da se popravi rojstna hiša prvega slovenskega škofa? V drugi vrsti so gotovo poklicani tudi študenti, ki so kot dijaki pred vojno uživali Ravnikarjevo ustanovo, ki ni bila ravno majhna, da bi se malo pozanimali za propali spomin mrtvega dobrotnika. Sedanji lastniki hiše žive, kolikor mi je znano, v prav težkih razmerah in so prav tako potrebni pomoči. Naj ne ostane pričujoči opomin glas vpijočega v pušca, naj zdrami prizadete Vačane, da napravijo lepo izletno točko tudi na zunanji — prikupno.

Kolesar.

Opazal sem, da je bil Pietro čedalje bolj nekam čudno nervozen. In kadar je stopila v najino mračno delavnico lepa Sabina, je postal rdeč in ni obrnil pogleda od nje, dokler ni odšla. Ona pa ga je vidno prezirala, zato pa ji je bila velika doga nerazdružljiv prijatelj in kadarkoli je šel ta pes mimo Pietra, mu je kazal svoje ostre zobe. Videl sem resnično sovraštvo te pasje zverine do Pietra in obratno... Ko sva bila neko popoldne na izprehodu, sva srečala ob Goethejevem spomeniku Sabino in njenege pasjega zaščitnika. Stopila je hitro prav tesno k prijatelju in v govorila z njim nekaj v hebrejščini; bila je bleda in razburjena. Besede so ji vrele preko malih ustnic, prsi so se ji dvigale in padale, jaz pa sem gledal njeno polt in opazil prvič njene čudne trepalnice. Ko je končala — Pietro ni prišel do besede — mu je vrgla k nogam majhen ploščat zavitek. Hlastno je segel Pietro po njem, rahlo je udarila s konico biča po repu svojega miljenca, se graciozno okrenila in brez slovesa odšla. Tisti dan nisem šel domov, ampak sva šla s Pietrom v mračno četrt malih gostilnic vlemesta. V vinu je našel tolažila in kmalu mi je v pretrganosti stavkih pripovedoval o svoji prevarani ljubezni. Pripovedoval mi je strastno, vino mu je vidno palilo njegova vedno blede lica in izpovedal mi je stvari, katere so se mi zdele pravilne. Jedro pripovedovanja je bilo njegovo delo, Sabina in njen ded... Prihodnjič o ponarejevalih denarja.

E. Justin, slikar in grafik

Turizem naš h dni

Turizem ali turistika v sodobnem pomenu besede je znanost o strateškem uživanju prirodnih lepot življenjskega prostora v kakšni manjvredni tuji deželi.

Turist je bitje z izrednim darom opazovanja prirodnih lepot v kakšni tuji manjvredni deželi.

Turizem in turistika skupaj tvorita izredno silo, ki manjvredno pokrajino tuje dežele izenačuje z močnejšo pokrajino izbrane, močnejše dežele v neki višji, močnejši harmoniji.

Sodobni turist ima sposobnost, da se z bliskovito naglico znajde in prilagodi terenu in razmeram v življenjskem prostoru prirodnih lepot kakšne tuje dežele.

Sodobni turist se prilagodi prirodnim lepotam tuje dežele z enake intenzivnostjo brez ozira na to, ali ima redni potni list ali ga nima.

Sodobni turist ne uživa samo v harmoničnih lepota mirne pokrajine tuje dežele, temveč tudi v krajinskih burjah in viharjih te dežele. Čim silovitejši je vihar, tem večje je njegovo turistično estetsko uživanje.

Sodobni turist ne uživa kakor filistrski turist iz nekdanjih dni samo v sinjem nebu in v strmih stenah tuje dežele, temveč so predmet njegovega umetniškega užitka glavne državne ceste, stranske poti, stezičice in mostiči, ki drže čez čisto majhne, neznane potokce. Sodobnega turista zanimajo tudi povsem banalne linije železniške proge, tovarni in drugih sicer umetniško dolgočasnih objektov.

Sodobni turist ne zapira svojega umetniškega očesa in ne zatiska svojega prefinjenega ušesa pred narodnim in političnim življenjem v tujih deželah. Z enakim zanimanjem motri socialno in politično gi-

banje naroda, kakor uživa v pritajenem šepetu poedincev v tujih pokrajinah.

Moderni turist v svojih estetskih užitkih ni samo pasiven; kamokoli pride, povsod navdihuje tuje pokrajine z ideologijo močnejših pokrajin svoje velike domovine. Velikodušen je in darežljiv; tuje, zaostale pokrajine navdihuje s silo močnejših pokrajin svoje domovine in se ne straši, da za uspešnejšo dosego svojega namena v tujih pokrajinah na tistem žrtvuje večjo ali manjšo vsotico Marsikatera že uvela kopriva je na ta način v teh pokrajinah na novo vzcvetela.

Turist starega kova je bil tipični egoist: ni se brgal za drugo kakor za svoje estetsko uživanje tujih pokrajin. Sodobni turist pa je intenziven in aktiven v vsakem pogledu in ob vsaki priliki, stalno je prežet z idejo o ustvaritvi ene same velike, vse-mogočne nadpokrajine.

Turist starega kova, je bil zadovoljen s fotografijo pokrajine, ki mu je ugajala. Sodobni turist pa ne ostaja samo pri fotografiji, temveč izdeluje skice, statistike in načrte o prirodi tuje zemlje, v kateri estetsko uživa.

Medtem ko je turist starega kova obiskal samo one znamenitosti tuje zemlje, ki jih je našel v Baderkerju, obiskuje in proučuje sodobni turist vsako malenkost, ki bi mogla povečati strateško — turistični užitek njegovih rojakov.

Kadar je turist starega kova zapustil kakšno deželo, se ni zanj več menil, a kadar se sodobni turist vrne v svojo deželo, šele začne obdelovati vse, kar je videl in česar ni videl v kakšni tuji manjvredni pokrajini. Vse to pa dela samo za plemenito izenačenje manjvredne tuje pokrajine z močnejšo pokrajino lastne domovine...

(Iz zagrebške »Nove Riječi«)

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

DRUGA LJUBEZEN

Ker je vaš fant ljubosumen, vas ljubi, in ker ga tudi vi ljubite, mislim, da v tem pogledu ne bo zaprek. Ne vem pa, kako bosta vajina značaja harmonirala, ker nimam njegovega rokopisa. Če hočete vedeti, mi ga pošljite!

RADOVEDNICA.

Vedno stremite po nečem višjem in ker ga ne dosežete, se vdajate sanjarenju, pri čemer vam pomaga vaša prirojena fantazija. V realnem življenju se ne morete prav znajti in niti ne težite za tem, čeprav se v svoji duši ne počutite dobro. Manjka vam krepke volje.

RDEČA ROŽA.

Zelo spremenljivega značaja, močno občutljiva in podvržena vsem vplivom, ki prihajajo od zunaj. Znete se živeti v vse mogoče položaje, pa tudi pretvarjanje vam ni tuje.

I. V.

Težko je svetovati vam, za katero grupo na tehniki naj bi se odločili, ker sposobni bi bili za vsako. Odločite se po prcu in veselju. Samo na svoje živce pazite, ker dolgo vam ne bodo vzdržali, če jih boste prenapenjali.

777.

Vaš uspeh ali neuspeh v življenju bo odvisen od tega, kako si boste vzgojili voljo, ki je pri vas zelo slabotna, in koliko bo napredovala vaša vztrajnost. Premalo zaupate v samega sebe, zato ne veste, česa bi se lotili. Lotite se česar koli, samo odločno in vztrajno! Brez volje je največji talent zakopan zaklad.

J. V. — S. B. 5

Ta gospod je odkritosrčen in mehak. Lahko mu zaupate, samo težkega dela mu ne nalagajte, ker je preveč komoden, da bi ga izvršil.

MARJETKA 18.

Mehko čuteča duša, ki pa nikdar ne žrtvuje svojega ponosa. Dasi ljubite spremembe, ste vendar v svoji notranjosti trdni. Imate smisel za umetnost in vse lepo. Bodočnosti se ne bojte in življenje naj vas ne skrbi, dokler boste hodili po poti, po kateri hodite zdaj.

PAR 11.

Ta oseba je marljiva, vsako stvar opravi z največjo skrbnostjo, poleg tega pa je skromna in varčna, ena izmed redkih, ki prej premislijo, preden kaj store. Njeno notranje življenje je skromno, toda premočrno.

MARTA 115 K.

Ta človek je odkrit in dober. Nekoliko je melanholičen in ni mu zopna samota, čeprav bi mu družba bolj koristila. Z njegovim zdravjem ni vse v redu.

POMLAD 20.

1. Fant se notranje rase, zato še nima ustaljenega značaja. 2. Kaže pa že neke zmožnosti in sicer za realne predmete. 3. Če ga veseli, naj gre, ker njegovo telo bo vzdržalo vse napore, ki so s tem povezani v zvezi.

L. Azkuin

Stalna čitateljka »Jutra«

Uredništvo ponedeljskega »Jutra« Vas v ljubezni prosi, da nam pošljete šifro ali naslov, da uredimo, kakor se da.

REKLAMA

Bombe, granate, najboljše topove, tanke moderne, oklopne vozove, puške, pištole, smodnik in patrone, polnjene s svincom, in težke kanone; strojne lahke, rakete svetlobne, glavam mrtvaškim za čudo podobni; plinske nalivnice pa žaromete, nepogrešljive za nočne polete.

Dalje letala velike brzine — akcijski radij spopolnjen — in mine, ki so po teži in sili nabojev strah in trepet vseh pomorskih konvojov. Tudi podmornice, žepne križarke, matične ladje, oripravnejše barke z novo opremo: okretni topovi, protimagnetski patentni posovi in še rušilce, kolose udarne, kalupe iz jekla od sile nevarne, torpede, silure, magnetične mine preciznega dela — najtrše kovine. Vse »cash and carry« blago je v prodaji, znamke svetovne v novejši izdaji — kova odličnega, forme, okusa, nudi državam trust — Made in USA.

M. L.

Teater

Ko sem bil operni pevec v Ljubljani, sem nekoč na koncu sezone dvignil plačo pri blagajni in jo odkuril na Gorenjsko, da obiščem rodno vas svojega očeta. V Kranju sem izstopil, in ker se mi ni dalo, da bi se s pošto peljal do domačega kraja — Urker je imel preveč staro kije — in dan je bil neizrečeno lep — sem jo kar peš mahnil čez polje. Kake četrte ure pred vasjo srčam staro mamico in jo pozdravim:

— Bog kaj, mati!

— Bog daj, je odvrnila, in ko me je od strani pomerila od vrha do tal, dodala: — Čigav pa si?

— No, mati, ali me ne poznate? Šomoštrov, sem iz Adergasa.

LJUBEZNIVOST

Jaka: »Tebi v čast sem dal svojemu konju tvoje ime!«

Jože: »Zelo si ljubezniv! Ko bo naša krava povrgla, bom dal pa teletu tvoje ime!«

ENAKORAVNOST

Angleškega poslanca Macquistena, ki je bil originalen mož, je nekoč vprašala dama, ali je tudi on za enakoparavnost obeh spolov.

— Seveda, seveda, moja draga gospa, se je odrezal veseljak. Vedno sem si želel postati mati!

ŠE VEČJA NESREKA

Janez toži ves obupan: »Blago so mi pokradli, hiša mi je pogorela in nazadnje mi je še žena pobegnila. Kaj se mi more zgoditi še hušnega?«

Jaka: »Da se ti žena vrne!«

Rože - zdravilo

Evropski sanikelj (lat. sanicula europea) ali lečuha raste po senčnatih gozdovih Srednje Evrope. Je črnorjava korenika z mnogimi dolgocepljivimi, dlanastimi, temnozelenimi listi. Ima gladko in okroglo steblo, ki se končuje s 3 do 5 delnimi cvetnim kobilom. Cvetje od maja do junija rdečkasto belo in glavčasto. Listje in cvetje se nabira, preden se cvetje razcvete. Kot čaj se uporablja (10 do 20 g na 1 liter vode), da čisti mehur, pljuča in želodec, z uspehom se pa uporablja tudi proti sušici in sifilidi. Uporablja se tudi (vsaki dve uri po eno jedilno žlico) proti bljuvanju krvi. Zjutraj in zvečer po eno skodelico, kuhan na medu, učinkuje blagodejno proti krvotoku, trebušnim bolečinam, pljučnim boleznim, proti zasluženi prsi in želodcu, preobličnemu perilu, ustni gnibli, skorbutu in obistni krvavitvi. Zunanje se uporablja kot obkladek na rane, tvore in izpuščeje.

Škratna vrba (lat. salix purpurea) je grm z zelo upogljivimi, tankimi, rdečenaluknjanimi vejami. Listi so sulčasti, spredaj širji, ostri, drobnopapiljni, priroten, ploščati, modrikastozeleni ter skoro brez leska, prilistki so podolgovato sulčasti. Škratna vrba cvete od marca do aprila. Nahaja se ob bregovih ter na vlažnih krajih. Skorjo dve do štiri letnih vej nabiramo aprila in maja. Sveža je balzamična vonja. Skorja se uporablja kakor hrastova skorja. Voda, v kateri se je kuhala skorja (10 do 20 g na pol litra vode) se pije vsaki dve uri po eno jedilno žlico ter je izborna sredstvo proti notranji krvavitvi, krvotoku, bljuvanju krvi, proti žlednim krčem, živčnim boleznim, kronični driski, vranicnim in jetrnim boleznim ter belemu perilu. Proti belemu perilu je treba vbrizgavati ta čaj ali pa v čaj namočeno gobo vtakniti v nožnico.

Zelena (lat. apium graveolens) se nahaja divja ob bregovih Severnega in Baltskega morja. Sadimo jo pa po vrhovih in to največ v Angliji, Franciji in Italiji. Je to dveletna korenika, ki poganja velike, pernate, temnozeleno, svetle liste, katerih lističi so klimasti ter zgoraj zarezano nazobčani. Brazdasto steblo je mnogovejasto ter ima kratkocpepljate kobile. Cvetje je kalnobelo, plod pa okroglast ter žilčast. Cvetje od julija do septembra. Korenino kostne zelene izkopavamo v jeseni ter je shranjujemo v kleti. Korenina je posebno dišeča, sveža pa ostrla. Ljudje, ki mnogo uživajo zeleno, nimajo baže nikdar revne ali protina. Korenino moramo uživati kuhano. Čaj iz listov (10—20 listov svežih listov na pol litra mleka), ki se pije zjutraj na tešče, je prav dobro sredstvo proti kroničnemu pljučnemu katarju in proti naduhi, ki ni suha. Proti sečnim in obistnim boleznim, kakor tudi proti protinu, se uporablja mlada zel.

Fotoamaler

Pri izdelavi diaprozitivov

v temnični razsvetljavi je marsikomu težko razlikovati stekleno stran diaprozitivne plošče od lastne strani, ker sta pri mnogih fabrikatih obe strani po sijaju le malo drugačni. Plastna stran bi morala biti pač bolj morna, kakor je to n. pr. pri navadnih pleskah in filmih. Pravo stran pa doženemo vendarle lahko na več načinov. Steklena stran je, če se je dotaknemo, hladnejša od plastne strani in občutimo jo bolj gladko nego plastno stran. Steklena stran kaže razen tega, če jo pogledamo proti luči, polno peg in marog od prahu in druge nesnage, med tem ko je plastna stran enakomerno čista. Najbolje pa spoznamo obe strani, če dihnemo vanji. Steklena stran se orosi, plastna stran pa ne. Seveda ne smemo dihniti kar tako, da bi se vsede na ploščo kapljice sline, ki bi nam potem neizbežno povzročile bele pike na plasti, kakršne je na diaprozitivu skoraj nemogoče izrežurirati.

Sam cvet marsikomu ne zadostuje

na cvetu bi rad imel še živega gosta, hrošča, mušico, metulja in podobno. Za posnetke te vrste daje izborna knjiga založbe »Galerije« na Dunaju »Praxis der Aufnahmotechnik« tele nasvete:

Žuželke, ki sedijo mirno na cvetih, nam ne delajo težav, posnamemo jih s predelanimi oziroma pripravami za snemanje iz bližine. Za nemirne žuželke imamo dve možnosti: 1. ustanovimo že v naprej na cvete, ki jih rade obiskujejo, in potem čakamo s potrebno potrpežljivostjo, da se gost pač pojavi. 2. Živalci sledimo s kamero, ki je ustanovljena na določeno bližino, previdno in brez sunkovitih gibov, dokler ne sede na pripraven cvet. Zelo občutljiv pankromatski material, majhna zaslonka, najdaljši čas 1-25 sek., rajši pa 1-100 sek.

Dodali bi še tole: Včasih nam napravi čudež, da nam ne bo treba dolgo čakati in loviti, kaplja dišečega medu, ki ga kamo v cvet. Če drugo ne, se bo živalca dalj časa in mirneje ustavila ob tej kapljici, tako da bomo imeli tudi mi več udobnosti za zadnje priprave.

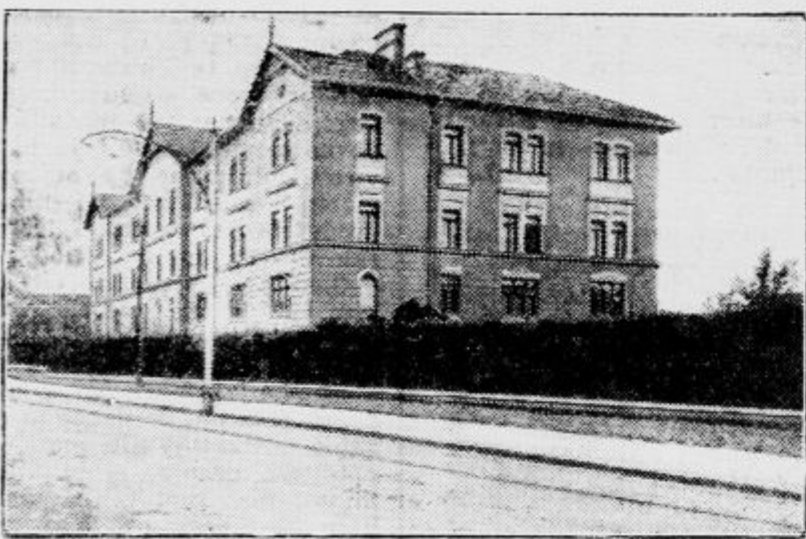
Eksekutiva Zveze SFAD je sklenila, da se bo vršil občni zbor Zveze v nedeljo 9. junija dopoldne v lokalni Fotokluba Ljubljane. Prejšnji večer bo istotam predkonferenca delegatov. Dnevni red in druge podrobnosti ob odbor sporočil po svoji seji 15. maja, do katere prori priključena društva in zunanje odbornike, naj javijo svoje predloge k dnevnemu redu.

Fotoklub Ljubljana: V torek zvečer bo pokazal P. Kocjančič svoje metode pri povečavanju. V petek članski večer z dolgotrajno nedeljskega izleta.

Predavanje »V čaru barve« priredi Fotoklub Ptuj v petek 3. maja ob 20. v »Mladiki« pod okriljem domačega Ljudskega vseučilišča. O tehniki snemanja v naravnih barvah bo govoril tajnik Zveze slovenskih fotoamaterskih društev Karlo Kocjančič, ki bo svoja izvajanja ilustriral s preko 120 diaprozitivov. Na to predavanje, ki bo nudilo vsakemu mnogo pocenega in zanimivega, opozarjamo tako amaterske kroge, kakor širše občinstvo.

Ob 40 letnici gluho-nemnice

Ob častnem jubileju tega važnega vzgojnega zavoda bi bilo prav, da se uresniči načrti za njega povečanje, da bi lahko našlo vzgoje in zavetja še 40 gojencev, ki so doslej ostali brez oskrbe

V zadnjem času se v javnosti vedno pogostejše razpravlja o pokretu gluho-nemnih, ki vedno določene zahtevajo na gospodarskem in kulturnem polju z enakimi dolžnostmi tudi enake pravice, kakor jih imajo ljudje zdravega sluha. V tej pravični borbi pa je dolžnost vseh kulturno in socialno usmerjenih ljudi, da jih z vsemi silami podpora. Pokret gluho-nemnih je pri nas še zelo mlad, toda ni se temu čuditi, če pomislimo, da je bila ljubljanska gluho-nemnica zgrajena šele leta 1900. in da se bodo šele postopoma pokazali uspehi zavoda, ki je zgrajen z volili človekoljubnih mecenov in na katerem delujejo požrtvovalni vzgojitelji.

Izmed zavodov, ki so jih obiskovali slovenski gluho-nemni, je bil prvi ustanovljen v Gradcu leta 1831., njemu slede zavodi v Gorici (1840), Celovcu (1847), Trstu (1898) in v Ljubljani. Na bivšem Kranjskem je sicer že prej obstajal zavod v Smihelu pri Novem mestu, ki so ga vodile šolske sestre, a ni ustrežal rastočim potrebam. Gojenci v Gradcu in Celovcu so se pomemili in se njihovi uspehi v slovenskem javnem življenju niso pokazali. Zaradi nove državne meje proti Italiji bi bilo podobno z gojenci obeh pri-morskih zavodov, čeprav so se le-ti svoj čas učili slovenske govorice. Ostanjejo le še gojenci ljubljanskega zavoda, ki naj pokažejo koristnost šolanja s svojimi uspehi v življenju. Ti izobraženci so že dosegli ugledne položaje in se praktično udeležujejo kot stave, slikarji, gravirji, litografi, cinkografi, kiparji, zobni tehniki, ženske pa kot modiste, gospodinje in v vseh preprostejših rokodelstvih. Vsi so se uveljavili v življenju in uspeh 40-letnega dela učiteljskega zbora skoraj od vsega začetka postaja naši javnosti čedalje bolj znan.

Gluho-nemni so kmalu uvideli, da bodo dosegli večje uspehe pri uveljavljanju svojih zahtev le s čvrsto organizacijo, ki jih bo štela in jim dajala moralno oporo v boju za obstanek, ki je še zlasti za gluho-nemne težak. V septembru leta 1931. so ustanovili Društvo gluho-nemnih s sedežem v Ljubljani. Njega namen je podpirati člane v vseh pogledih, zastopati njihove interese, gojiti tovariške stike ter izboljšati položaj bodočih generacij gluho-nemnih. Slednje si izboljšanje položaja z uvedbo šolske obveznosti gluho-nemne mladine, obvezne zaposlitve gluho-nemnih delavcev in uslužbencev v javnih in večjih privatnih podjetjih, tako da bi prišel en gluho-nem na 50 zaposlenih, s povečanjem stare ali zgraditve nove gluho-nemnice, da bodo vsi gluho-nemni deležni pouka, in z izboljšanjem zakonodaje, ki se tiče gluho-nemnih. Društvo je vneto vršilo svoje naloge, toda kmalu je uvidelo, da mora za svoje težnje zainteresirati javnost, ki je gledala deloma še zmeraj na gluho-nemne s povsem napačnimi predstavami in predsodki.

Ljudje mislijo, da gluho-nemni ne znajo govorice, temveč da kretajo le z rokami. Res je, da se gluho-nemni med seboj po večini dogovarjajo z gestami, ker so te hitreje občevalno sredstvo, kakor pa govor in jih tudi lahko smatramo za materin jezik gluho-nemnih, toda šolani gluho-nemni prav dobro razumejo govorico ljudi, če jim ti razločno naznačijo svoj govor z ustnicami. Gluho-nemni govorico vidijo. Tudi oni se izražajo z govorom na ta način, da posnemajo položaje ustnic, jezika in ostalih govornih organov. Tako lahko proizvajajo sami iste glasove kakor ljudje, ki slišijo, čeprav se pri tem ne slišijo. Prav zato pa je pouk gluho-nemnih tako težaven, ker se morajo poleg učne snovi narodnih šol naučiti tudi govora samega, ki ga otroci z zdravim poslušanjem v ljudsko šolo že prinesejo. Naitežje se navadijo gluho-nemni posamezniki črk, n. pr. črke b — p — m — v — f, itd. Te črke se deloma asimilirajo, deloma pa se pri njih na zunaj zaznata gibanje govornih organov komaj opazi. Zato je treba veliko truda, da se vcepi gojencem, naj izgovarjajo n. pr. kaval, ne gafa, soba, ne zopa itd. Tudi o moralnih kakovostih gluho-nemnih so bili med ljudmi čudni pojmi, ki se pa razbijajo ob dobrih zgledih. Ob dnevnih, ki so posvečeni otrokom na splošno, beremo, kako si naši pedagozi in zdravniki izmišljajo zdravstveno, kulturno, etično in pravno zaščito mladine. Pri tem pa ne smemo pozabljati gluho-nemnih, ki terjajo od družbe az sebe le najelementarnejše pravice.

Do 15. stoletja se ljudje niso zanimali za gluho-nemne. Imeli so jih sicer za reveže in jih smatrali, da niso sposobni za pouk. Edini svetel vzled, ki je kazal napačno mišljenje ljudi v tem času, je podal škof John na Angleškem, ko je naučil nekoga gluho-nemnega govoriti. Ljudje so smatrali to njegovo delo za čudež. Pozneje pa so se učili govora le bogati gluho-nemni, dočim so bili ostali obsojeni na človeka nevedno življenje. Ob koncu 18. stol. so začeli zidati zavode za gluho-nemne in sicer je Dunaj dobil gluho-nemnico leta 1779., Leipzig 1778., Praga 1786., Madrid 1834., Rim. 1835., Pariz 1854., Moskva pa 1860. itd. Posledice se je začel položaj gluho-nemnih vidno boljšati. Sicer snada med temeljne pravice in dolžnosti državljanov obisk osnovne šole, vendar za gluho-nemne ni bilo in tudi še zmeraj ni v tem pogledu zadostno pokrivenje. Položaj gluho-nemnih kruto krši načelo enakopravnosti

vseh državljanov. Gluho-nemni se s prošnjami obračajo na oblast, da jim vendar že omogočijo obiskovanje osnovnih šol. V dvajsetih letih naše države se za nje še ni poskrbelo in tako ostane vsako leto brez osnovnošolske izobrazbe v dravski banovini trideset gluho-nemnih, še slabše pa je v drugih delih države.

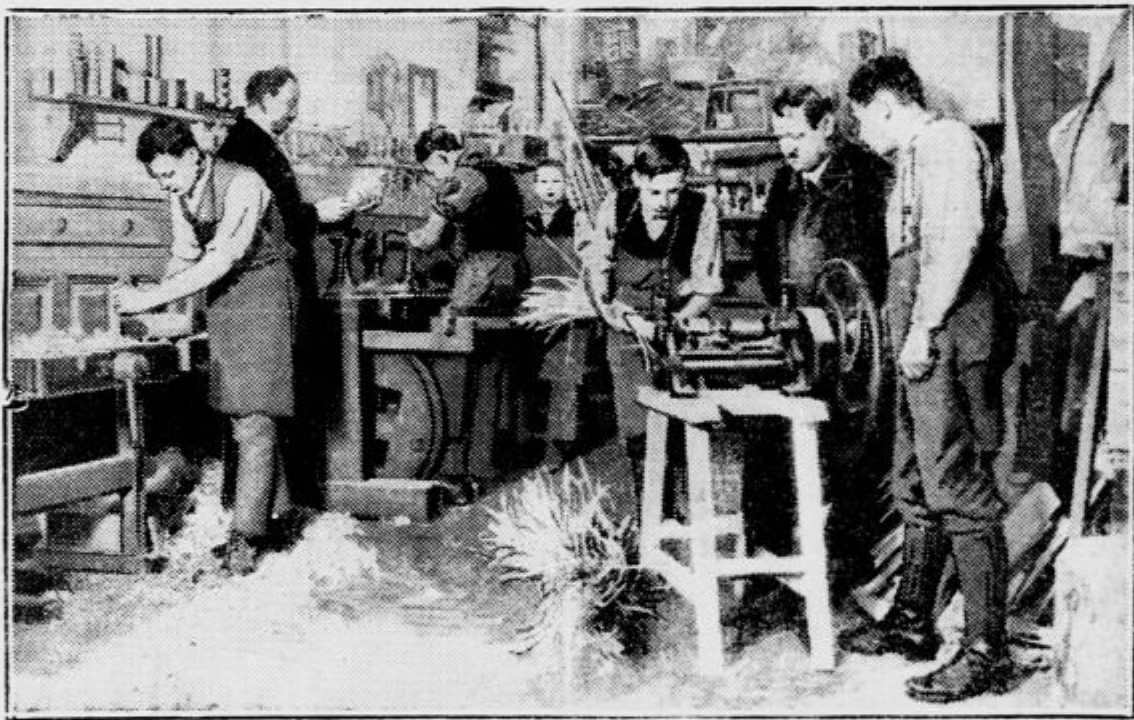
V dravski banovini imamo približno — statistike še ni — 300 šolodnih gluho-nemnih, ki ne morejo v zavod, ker je prenatrpan. Zavod je bil zgrajen iz volil, zlasti iz volil ribniškega dekana Holzapfla, ki je daroval 50.000 goldinarjev, in je komaj ustrežal potrebam bivše Kranjske, saj je projektiran le za 50 gojencev, danes pa se tare v njem 140 gojencev, ki komaj jedo v prenatrpanih jedilnicah in spe v prenatrpanih spalnicah, čeprav so vse delavnice uporabljene za šolske ali spalne sobe. Pred prevratom so hodili gluho-nemni iz Spodnje Stajerske, ki so zelo številni zlasti v vinorodnih krajih, v grški zavod, ki jim je pa zdaj zaprt. V Jugoslaviji so sedaj še tri gluho-nemnice, in sicer v Zagrebu, Beogradu in Jagodini, ki pa absolutno ne zadoščajo in ostane 5 do 6.000 šolodnih mladine brez izobrazbe. V ljubljanski zavod se vsako leto prijavijo okoli 40 novih prosilcev, sprejetih pa jih je le 12 do 14, to je prav majhen del onih, ki pokažejo zadostno inteligenco in sposobnost, slediti pouku. Drugi pa bodo

ostali vse življenje neuki in s tem v breme občinam in svojem. Zalostno sprašujejo starši po odbitem sprejemu svojih otrok — kaj bomo z njimi? Le oni sami si morejo predstavljati žalostno usodo svojih otrok, ki ne bodo uporabni skoraj za nobeno delo, kvečjemu za pastirje in bodo za vedno oropani človeškega dostojanstva. Dolžnost vseh poklicnih faktorjev je, dati tem ljudem možnost, da razvijejo svoje dragocene tvorne sile, ki spe v slehernem človeku pod soncem. Zato je nujno potrebno dati vsem za pouk sposobnim gluho-nemnim ljudskošolsko izobrazbo.

Za povečanje ali za zidavo nove gluho-nemnice obstoji več načrtov, ki predlagajo: povišanje obstoječega poslopja za eno nadstropje, zidavo novega trakta poleg gluho-nemnice ob Cegnarjevi ulici ali zgraditev nove gluho-nemnice v Mariboru. Prvi načrt bi bil najcenejši, je pa tudi najslabši, ker bi ne bilo dosti pomagano in bi se z nadzidanjem pokvaril le slog stavbe. Bolje bi bilo, da bi se dosedanja zgradba uporabila za internat, novi trakt naj bi se pa sezidal v skladu z najnovejšimi tehničnimi in pedagoškimi izsledki in zahtevami modernih gluho-nemnic. Tretji in najboljši načrt, ki bi bil pa najdražji, je postavitev zavoda v Mariboru. Pomisliti moramo, da bi bili v Mariboru gojenci blizu doma, saj jih je največ iz bivše Stajerske. V dravski banovini je nujna potreba po novih zavodih. V primeri z drugimi narodi smo daleč zadaj. V Češkoslovaški jih je 17, v Nemčiji jih je 80, pa niso zgrajeni za 50, temveč za po več sto gojencev.

Gluho-nemni nočejo miloščine, oni hočejo dela, hočejo se sami preživljati. To pa dosežejo le z izobrazbo v gluho-nemnicah. Naše oblasti naj se zavedajo, da se bodo investicije za izobrazbo gluho-nemnih dobro rentirale, saj je treba gluho-nemnega vzdrževati le 8 let, potem pa je pripravljen za življenje kot sposoben član človeške družbe. Gibanje, ki strinja za tem, da bi bili vsi gluho-nemni deležni šolske izobrazbe, zasluži vso pozornost in podporo slovenske javnosti, zlasti tudi naših občin.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Pogled v delavnico

G. J.

V agoniji

Noč. Le medla rdečkasta svetloba je osvetljevala ogromen prostor v dvoran. Tam je ležal Andrej, krovca, ki je pred uro padel s strehe. Ker je bilo vseh šest-inštrideset postelj zasedenih, je moral potpečljivo ležati na črnih nosilih. Andrej se ni upiral tej naredbi, ležal je potrpečljivo, ker se sploh ni zavedel. Če bi se bil zbudil, bi bil uvidel, da je postavljen v tuji prostor zato, da bo v njem kmalu prestopal biti človek in bo postal — mrtič. Če je to uro ležal tu med tujimi ljudmi, ki so vanj prestrašeno strmeli s svojih šest-inštridesetih ležišč, je to bilo samo zato, ker se bodo to uro uresničile teže poslaste sanje, ki so ga nekoč noč nenadoma vzbudile iz sanj in v katerih je s črno vso strahoto življenja prav v tem, da bo moral, da bo neko uro prisiljen, prestopiti biti človek. To pa se bo zgodilo v nečem neznanem, poštenem, tujem prostoru, kamor bo zašel. In tista noč na uro, naznani prostor poslednje ure življenja njegovega, je bila tu. On tega ni vedel, vedel pa so vsi oni, katerih šest-inštrideset in več parov oči je strmelo vanj. Kadar so se mu potem ponavljale cele tedne na noč te strahote sanje, tedaj se je prepoten, prestrašen, ihtel dvignil na ležišču in stokajec lekal luči. Šele dobro znani predmeti po njegovi sobi so tudi v njegovih možganih prižgali luč. Zavedel se je, oddahnil se in prenočen ušival sračo v zavesti, da je doma. Blazen je strmel v stari rožni venec, ki je visel ob oguljenem križu. Oboje je že leta in leta, odkar je bil na svetu, viselo na steni tik nad njegovim glavljem. To je bil tisti križ, ki ga je z mrljimi prsti na svojo poslednjo uro objemal oče. Ze mrtvemu je odvzel sam Andrej oboje iz rok in vanje vtaknil običajen križ za mrljice za šestnajst dinarjev, kakršne so z drugimi pogrebniimi potrebinami prodajali pri pogrebnem zavodu. Škoda bi bilo srebrnega križa, ki ga je bila baje na svojo smrtno uro držala v svojih rokah mati njegova, njena mati in oče in še njeni stari starši. Rodbinski križ rodine Bregarjevih je bil to. Da je v svoji domači sobi, so ga vselej spominile tudi fuksije in zimzelen in rožmarin, ki jih je imel na oknih in ki jih je rad zalival. Potolažili sta ga obe veliki fotografiji očeta in matere, ki sta viseli na vsaki strani velikega ogledala. Stari že obledeli svileni lestenec in rjava peč v kotu, rdeči žametasti divan, nad katerim so visele pisane pajklačke pokojne matere in vse mogoče njene fotografije in razglednice, da je bi-

la soba kričava od njih, vse ga je tolažilo: doma je. Ob njegovi postelji ga je brz opomnil nase zeleni posteljnak z zavezanim obledelim jelenom. Tedaj ko so ga vse te žive priče utolažile, je upihnil luč in legel nazaj...

Andrej je na nosilih grgrajoče zastokal in se vzbudil kot iz strahotnih sanj. Zbudil se je in pogledal. Gledal je z izbuljenimi preplašenimi očmi: je to res neznan pošastni prostor, kamor bo zašel nekoč: grob? V polmeti, le v rdečkasti siabi luči se je razgledal. Spoznal je: ne, to ni njegova soba. V tujem, neznanem prostoru je: ogromen prostor je to, natrpan belih železnih postelj. In na eni od teh leži on in noga in roke in telo in glava so mu z želihi prikovani nemo, da se ne more dvigniti in ga bol. Ko je bil svet štetin križen, govevo mu je bilo isto uro tako zbiti vas telo. Vsej prikrižal bi, da bi ga silili ljudje, ki neprimerno vanj bulječe obrzali, ki ne bi vitič iz svoje počastne neprimerno in raj bi mu pomerali na nogo, ko je v postelji polavestni dvoran tujca Matleha in je s temi klemenitimi očmi vred pollet in približno na posteljo? Ga je obšel strah ob spominu in strah, ali so bile te pravljice o kralju Matlehu resnice, če bi se hotel odreniti le toliko, da bi videl: ali ob mizi sredi dvorane morda tisočleten staren, srebrna brada se mu vije obok nize? Morda je res hotel videti kralja Matleha, morda je le hotel vstati. Zakaj bo le skušal vstati, je zaril in palci nazaj na ležišče. Kakor da bi bil s silo iz ležišča izruval svoje z želihi prikovano telo, ga je obšla bolečina in od te poslednje bolečine se mu je pred očmi z vrčno temo zagnil svet.

Andrej je umrl z belimi odprtimi očmi. Če so bile njegove oči vse življenje matne, krvočlave, so bile enkrat vsaj, na to poslednjo uro očirome, široko odprte hipne zavesti: umrl bom.

Umrl je. In ni vedel, zakaj umira. Tudi to, da bo obliči v tujem prostoru, da bo mrlje mu je rrešo. Vedel je samo to, da so bolečine tako silne, da mora postati mrlje.

ZNA SI POMAGATI

— Zdravnik mi je naročil, da moram piti razredčen čaj.
— Ali storiš tako?
— Seveda, razredčim ga z rumom.

Največja mesna industrija v Sloveniji

Obisk pri Benku v Murski Soboti

Na stotisoče svinj in govedi razmesarijo, da daleč po svetu zalagajo mesnice in delikatesnice

Pogled na dvorišče pred Benkovo tovarno z upravnim poslopjem

Murska Sobota, 26. aprila

Še misliti si ne morete, da je tudi tod gospodovala letos trda zima. Nevarna Mura je spet ugnana v svojo strugo in na obeh njenih bregovih se širi v dalj pokrajina, ki je lepša kakor najbolj pisana preproga. Sveti Jurij je ozelenil gaje in poljane in visoke gorice, Valovi Mure sepečejo svojo pesem, mlini na njej spet zvesto priskujskejo lastnemu enoličnemu šumotu in klopotu. A nad vso pokrajino gospoduje tišina, sveta tišina. Da, treba je, da si prav zdajle na pomlad ogledate Slovenske gorice in Prekmurje. To je prirodna lepota, ki nenavadno poživi človeka in se mu za vedno vtisne v spomin.

Murska Sobota gospoduje sredi polja. Po lanskem prekmurskem tednu, ko so jo obiskali številni gostje iz bližnjih in daljnjih krajev in se jim je pokazala kot središče marljivega, nadarjenega, čvrsto v zemlji zakoreninjenega ljudstva, si je pridobila zelo lep ugled. Na žalost pa je in ostane daleč od Ljubljane in tam je morda še dosti predsodkov glede Prekmurja in Murske Sobotne same. Ali prav od tam bi bilo treba kljub oddaljenosti in nerodnim železniškim zvezam čim številnejših obiskov. Murska Sobota je majhno, toda čisto in prijazno mesto, prirodno središče svoje krajine. Hočete spoznati njeno industrijo? Tedaj vedite, da imamo v Murski Soboti dve veliki tovarni perila in največjo tovarno mesnih izdelkov v naši banovini. Ze nekaj zanimivih industrijskih podjetij je »Ponedeljsko Jutro« razkazalo svojim čitateljem. Pa naj kot svojevrstno zanimivost spoznajo tudi našo največjo mesno industrijo.

Josip Benko, ki je lani praznoval petdesetletnico, je odlični tip prekmurskega selfmademana. V nepolnih dvajsetih letih je v gornjem delu Murske Sobotne ustvaril podjetje, ki si je pridobilo odjemalce daleč po državi in daleč po Evropi: vse tja goi na Angleško in na Nemiško. Kako je danes z vezami tega podjetja — to je gospodarjeva poslovna zadeva. Dejstvo je, da slej ko prej dan za dnem dovajajo nakupovalci živino iz vsega Prekmurja v Benkove hleve in da dan za dnem odhajajo iz nakladovalnice veliki zaboji mesnih izdelkov. Ko stopaš mimo restavracijskega vrta po dolgem hodniku, te prijazno pozdravljajo skrbno obdelani vrtni. Iz hlevov in staj pred klavnico se zdaj pa zdaj oglašajo zateglo mukanje. V klavnici, kjer gospoduje smrt, pa je vse tako urejeno, da se goveja živina in svinjad naglo poslavlja od tega sveta. 36 pomočnikov je zaposlenih v Benkovem podjetju, z uradnimstvom in delavstvom pa zaposluje tovarna 80 moči. Kelikor je le mogoče, je obratovanje mehanizirano. Električni tok ubija svinje, ki morajo takoj po smrti v velik kotel, potem pa obešene na vijake hitijo druga za drugo na tehtnico in dalje v hladilnico. V naslednjih sobanah se vrstijo razne strojne naprave za izdelovanje klobas pa kotli za kuhanje klobas, ki jih v šestih kotlih napravijo do 2000 kg dnevno. Deset sušilnic je na razpolago. Izvrstni so stroji za mehanje mesovja, primerne za klobase: tu je treba dobrega okusa in znanja, vrši se pa vse na električni pogon. Delj ko se sprejajate po obratu, več je mesovja, cele kotle nasoljene govedine pa slanine, cele iate karejev, pljuča, telečja jetra — toliko obilje, da je človek v razdvoju, ali bi si poslej privoščil še več mesa, ali pa bi iz samega usmiljenja do tolikšnega dnevnega pokolja postal vegetarijanec...

Ogledate si lokal za pošiljke. Bog ve kam so namenjene cele svinje ali polovice: hamburka slanina, šele nasoljena, je naložena meter v visoko, kakor opeka. V velikanskem cementnem kotlu je dvajset kubičnih metrov slanice. Strogo v redu se sortira meso. Iz skladišča pa prihajajo zaboji, jezike, carsko meso, vratovino, mesni sir in najrazličnejše konzerve. Da, v polnilnici konzerv so naprave še prav posebno imenitne; tu so posebni stroji, ki zapisujejo,

Murska Sobota: evangeličanska cerkev

kaj je v konzervah, tu so modeli za stiskanje slovečih Benkovih svinjskih gnjati in posebne naprave, ki iz sleherne konzerve odstranijo zrak. Kam pa z mastjo? Spušča jo kar na debelo. Poseben stroj jo sam meša in nato hladi. Naložena v zaboj po pol kilograma hiti mast bela kakor surovo maslo, iz Murske Sobotne bog ve kam po domovini in po svetu.

Josip Benko

Poleg podjetja je vse pri roki, čisto zadaj so skrbno urejeni hlevi, kjer ima gospodar Benko sam nad 25 glav vzorne govede in konje. Tam je tudi avtogaraža, saj potrebuje podjetje poleg zasebnih avtomobilov vrsto tovornih vozil. In tam poleg je lasten mizarski oddelček, a uslužbenec sestavlja tudi lastno gasilsko četo, ki ji načeljuje očetov vzorni naslednik, edinec Joži. Razume se, da ima podjetje tudi lastnega živinozdravnika, ki sleherni dan pregleda vso za zakol odbrano živino, in to ni majhno delo. Treba je vedeti, da pozimi zakoljejo pri Benku pogostokrat po 450 svinj na dan, povprečno pa po 400 na teden, in govedi po 10 glav dnevno in telet po 100 na teden. Pomočniški zbor je z vsem ostalim uslužbenstvom vred zvesto vdan svojemu gospodarju, v katerem ceni strogega in pravičnega skrbnika, širokopoteznega pod-

Motiv iz Murske Sobotne

jetnika in za vsako pošteno reč dovzetnega razumnika. Ko se pričenejo pomladni izleti prihaja mladina in starina iz Prekmurja pa tudi iz sosednih pokrajin v Mursko Soboto. Obisk Benkovega podjetja, ki je eno izmed najvzornjših v Sloveniji, je res doživljaj, ki močno podčrta vtise, nabrane v prijazni Murski Soboti in njeni tihotni krajini.

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ št. 32

ON ZE VE

Zdravnik (preiskuje ponesrečenca): »Mr. te v je!«

Ponesrečenec nekaj zagodrnja. Zena ponesrečenca: »Le tiho! Gospod zdravnik ve bolje kakor ti.«

BOG ZE VE

— Zakaj je Bog najprej ustvaril Adama?
— Da mu je dal priliko do besede!

Pripravimo se na obrambo najmlajših

V sedanji vojni sta fronta in zaledje v enaki meri izpostavljena nevarnosti, zato moramo najprej poskrbeti za varnost naših otrok

Tega se menda vsi zavedamo in vemo, da je mladina največja vrednota narode bitnosti; njegova bodočnost in slehernega rodu najdragocenejša vsebina. Z nastopajočo vojno v Evropi je bilo delo za zaščito otrok postavljeno pred novo nalogo: obvarovati mladino pred grozotami, ki jih prinaša neizbežno vsaka vojna. In brez mladine vendar ni bodočnosti, ni življenja in je vsak prospek, sleherni zmaga docela nepomembna in odveč.

Otroci, žrtve totalitarne vojne

Zavest odgovornosti pred ohranitvijo mladine in sploh vrednotenje otroških življenj je postalo tem intenzivnejše in večje pod silo dejstva, da je današnja vojna totalitarna vojna, naperjena tako proti tistim, ki na frontah branijo postojanke,

izselitev v odrejene kraje. Treba je imeti tako na zbirališčih kakor v krajih naseljevanja že v naprej določene ljudi, ki bodo otroke spremljali in zanje skrbeli. Prav tako morajo biti v naprej pripravljene stavbe, domovi, zavetišča, rezervna hrana in vse potrebščine, ki so pač neizogibno potrebne za uspešno evakuacijo, za varno naselitev. Seveda je treba tudi že davno prej določiti, kateri otroci pridejo prvenstveno v poštev za izselitev. V prvi vrsti otroci iz otroških domov, otroci bolnih roditeljev, bolni otroci, dojenčki, predšolski otroci, vajenci, brezdomeci in slednji vsi tisti otroci, ki bodo ostali v primeru mobilizacije brez nadzorstva in staršev. Z majhnimi otroci morajo ostati tudi matere. Le v posebnih primerih obvelja oddvojitev mater od majhnih otrok. Naseljevanje je problem zase. Treba je opremiti naselišča, organizirati dovoz hra-

zlasti v Varšavi, so propadli, ker so jih izdali trikrat prepozno. Iz napadane Varšave so sicer bežali avtomobili, polni otrok iz bogatih družin na deželo, zato pa so ostali desetstisoč otrok bili izpostavljeni na strani svojih roditeljev na milost in nemilost vojnim grozotam. Cisto verjetno je, da bi branitelji vztrajali dalj časa, če bi jim rešili žene in otroke, to se pravi, če bi bilo mesto evakuirano. Očividci pripovedujejo o strašnih prizorih, ki so jih gledali na varšavskih ulicah. Z lopatami so morali pobirati križem kračem, ponekod kar na kupih nametane dele otroških teles, ki so jih razmravirale bombe in granate...

Anglija in Francija se nasprotno odlikujeta po odlično in brezhibno izvedeni evakuaciji otrok. Seveda so denarne možnosti in organizacija zaščite v teh dveh državah na višku. Tako so v Angliji pri razpisu stanovanj in zavetišč za evakuirane otroke prejeli 1 milijon prijavljenih bivališč več, kakor so jih sploh potrebovali. Z londonskih kolodvorov so v prvih dnevih evakuacije zvozili do 100.000 otrok na dan v notranjost države. Organizacija zaščite je pač docela odvisna od socialne in gospodarske strukture posameznih dežel oziroma držav.

In pri nas?

Da se tudi pri nas pravočasno pripravi vse potrebno za izvedbo uspešno, to je po načrtu, v naprej dobro pripravljene zaščite otrok za slučaj vojne, se trudi naša Unija za zaščito otrok. Njej je po posebnem pravilniku o zaščiti pred napadi iz zraka poverjena od ministrstva vojske in mornarice tozadevna naloga. Tako predstavlja Unija kot posebna ustanova za zaščito otrok po svoji iniciativi pomožni

organ vseh pristojnih oblasti. Po omenjenem pravilniku gre organizacijsko delo Unije do ralg preskrbe vseh otrok, ki bodo v eventualnem vojnem času javnemu skrbstvu v breme. Število teh otrok znaša na teritoriju državne banovine 33.350 skupaj z 8.500 materami. Okoli 9.000 pa bo otrok, ki bodo izključno v primeru vojne odvisni od pomoči javnosti. Sistematske priprave za zaščito otrok Unija vrši čim bolj velikopotezno, uspeh njenega dela pa seveda zavisi od finančnih možnosti. Vzrok oziroma proračun evakuacijskih stroškov v 13 zainteresiranih občinah znaša od 28 do 37 milijonov dinarjev. Naj ta vsota nikogar ne plaši, nasprotno vzpodbudi ga mora v skupnem hotenju in stremeljenju vsega naroda, ki mu ni nobena žrtev preveč za obrambo domovine in zaščito otrok — naših najmlajših državljanov...

L. K.

Finski otroci na begu

Londonski otroci odhajajo na varno. Vsak ima na svoji vreči tekočo številko in ime, da se ne izgubi

kakor proti ženam v zaledju, ki varujejo dom in otroke. Da, poslednji so še zlasti izpostavljeni najhujšim sovražnikovim napadom, saj je sovražnikova namera ta, da čim bolj temeljito in brezobzirno preseka nasprotniku njegovo najdražje — mladino — in ga tako moralno oslabi ter zmanjša silo samobrambe. Dejstvo je torej, da bodo nedolžni otroci napadenih narodov prve in najštevilnejše žrtve moderne zračne in kemične vojne. Seveda, če se ne bodo v pravi čas organizirali in izvedli vsi potrebni in zadostni ukrepi za obrambo oziroma zavarovanje otrok.

Selitev v varne kraje

Novi način vojskovanja in moderno vojno orožje narekujejo pri zaščiti otrok nove posebne načine, ki se pač precej razlikujejo od postopka v prejšnji svetovni vojni, v kateri so posamezne države tudi že podvzemale večje ali manjše varnostne ukrepe o zaščiti mladine. Za primer zračnih napadov naj služijo pač primerna zaklonišča, kar pa pri zavarovanju otrok ne more zadostiti vsem pogojem pasivne obrambe prebivalstva in je zato najbolje in najpametnejše, da se postopoma sistematsko izvede preselitev otrok iz vojnih ogroženih področij v varne, skrite kraje. To je že star, preizkušen in edino umesten način, ki pa potrebuje dolgotrajnih priprav po določenem načrtu. Prvo so pač denarna sredstva, ki vendar zaradi dragocenejšega poslanstva ohranitve mladega rodu ne smejo postati predmet razpravljanja in štednje. Zlasti je važen prevoz in prenos. Uspešna prva pomoč naj zavre in odpravi eventualne nevarnosti, ki se rade zgodijo ob podobnih prilikah. Potlej so potrebni sodelavci, ki izvajajo ukrepe v popolnem soglasju z vsemi vojnimi in civilnimi oblastmi ter s celokupnim prebivalstvom, ki mora biti dobro poučeno in pripravljeno za pomoč in sodelovanje. Izključena naj bo možnost za vsako morebitno presenečenje, od temeljite izvežbanosti sodelavcev zavisi usoda podvigo in se prepreči eventualna panika.

Treba je temeljitih priprav

Vsako se mora zavedati, kje je njegovo mesto in kaj je njegovo delo. Vedeti je treba, koliko otrok bo treba izseliti. Nujen je torej natančen popis otrok. Tako popisane otroke, razdeljene po spolu, starosti, zdravju, šoli, je treba porazdeliti po zbirališčih, odkoder se potlej izvede

ne, kuhinj, obleke, pripraviti zdravniško službo, vse v zavesti, da naselitev ne bo kratkotrajna. Izvežbati je treba pomočnike za vzgojiteljsko, zdravniško, gospodinjstvo in druge službe. Postaviti je treba strokovno vodstvo in ekonomsko administrativno osebje ter potrebno število delavcev za najrazličnejša opravila.

Izkušnje in pomisleki

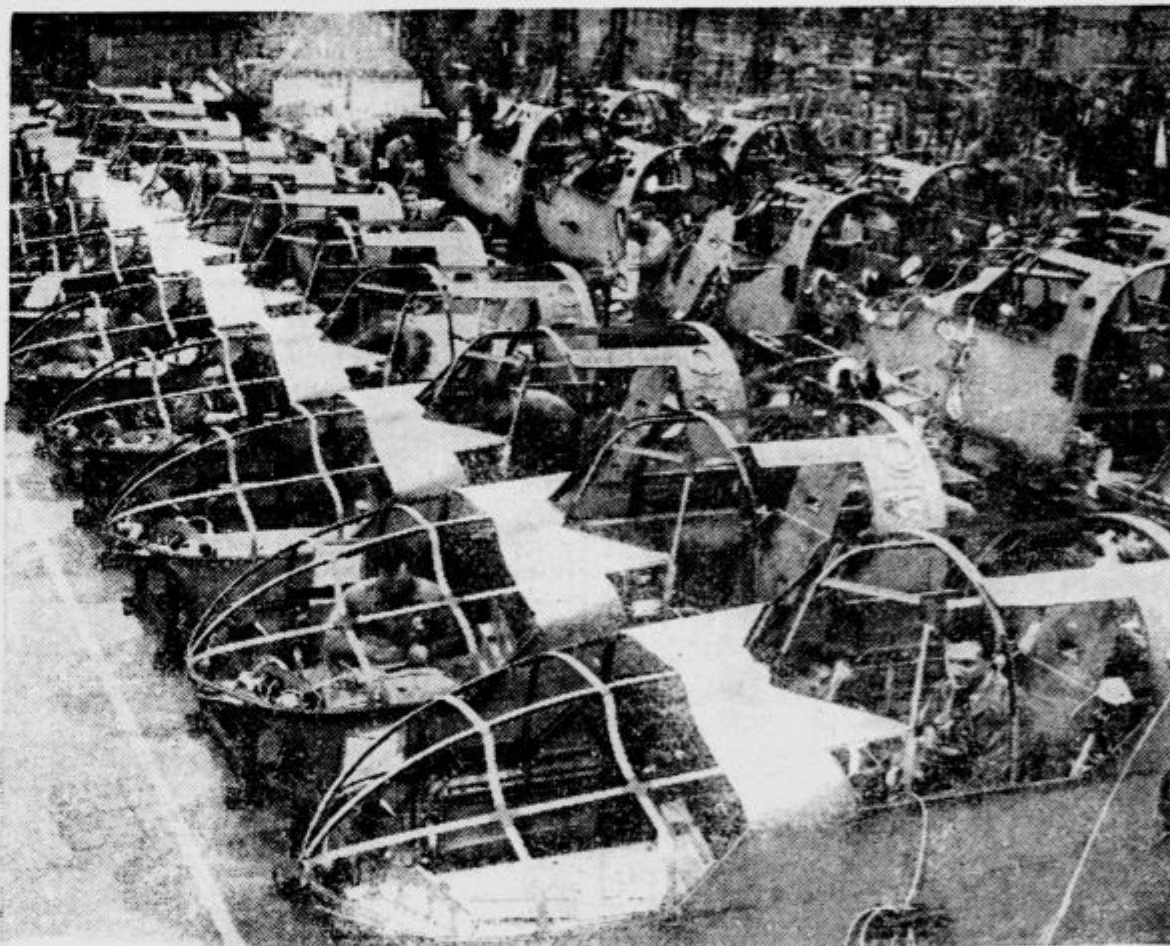
Način porazdelitve evakuiranih otrok je našel tudi pri nas dosti debat in posameznih tez. Pametna in na mestu bi bila odredba, da naj se otroci naselijo skupaj v večjih skupinah pod vodstvom izvežbanih in za to poklicanih vzgojiteljev in nadzornikov. Docela odveč so na tej poti razni prazni dvomi in pomisleki, češ, otroci se bodo takole v gruclah izpridili in se zanemarili. Prav gotovo ne bi nikjer trpela vzgojna plat, nasprotno, pod vodstvom vestnih vzgojiteljev bi se otroci tovariško povezali med seboj in bi se jim v veliki meri zabrisala uničujoča podoba vojnega stanja, ki v mnogih primerih utesni ulegne temu ali onemu otroku dodobra zastupiti mladost. Ni treba še posebej poudarjati večjo praktičnost tega načina. Predlog, da bi oddajali otroke k posameznim družinam v varnih krajih, ima svoje svetle in senčne strani. V velikem se otrok sploh ne da naseljevati po družinah, potlej se močno zavisi uspeh od lokalnih razmer in faktorjev. V Angliji se na primer naseljevanje mestnih otrok pri kmečkih družinah ni posebno obneslo. Predlog nekaterih, da naj bi ostali otroci kratko in malo kar pri starših, je pač zelo kratkoviden. Koliko pa bo ostalo mater in staršev sploh, ki bodo lahko nudili svojim otrokom pomoči in zavetja? Posploševanje tega načina je vendar popolnoma neumestno, oziroma neupravičeno.

Kako je bilo na Poljskem — in kako je na Angleškem

Dosedanje izkušnje so pokazale, da se more zaščita otrok v času vojne z dobro organizacijo in s pravočasnim delom zelo uspešno izvesti. To izpričujejo milijoni evakuiranih otrok v zapadnih državah, ki se nemoteno in povsem normalno telesno in duševno razvijajo, ne da bi količikar občutili bližino vojne. Zaščita otrok v primeru vojne, organizirana v zadnjem trenutku, je obsojena pač v tragično zmedo in neuspeh, kar zlasti potrjuje vojna na Poljskem. Vsi ukrepi za zaščito otrok,

Znana angleška strokovna revija »Aeroplane« je v svoji aprilski številki objavila zanimivo razpravo o številu delavcev, ki so potrebni v letalski industriji in v pomožnih industrijskih panogah v času vojne. Pisec ugotavlja, da zračna oborožitev zavisi o proizvodne sile države. Podzemske utrube zahtevajo velike investicije, zato pa dolgo trajajo in prežive cela stoletja. Obramba v zraku pa je zmerom krat-

ločenega števila letal, je treba poleg gradnje avionov in motorjev vzeti v poštev tudi proizvodnjo rezervnih delov, letalskega orožja in ostalega pomožnega materiala. Zamislimo si zračno vojno brodevoje 26.000 aparatov, zgrajenih iz kovine, s povprečno težo aparata 10.000 funtov. Med njimi je 50 odstotkov bojnih, 32 odstotkov izvidniških in 18 odstotkov šolskih letal. Za vzdrževanje takšnega zrač-

Ena največjih tovarn letal na svetu, ki se nahaja »nekje« v Angliji. V tovarni je zaposlenih nekaj tisoč delavcev, ki noč in dan izdelujejo bombnike

kotrajna in terja neprestano obnavljanje in zmerom nove investicije. V prejšnji svetovni vojni so leta 1918. znašale povprečne mesečne izgube bojnih letal 50 odstotkov, šolskih in izvidniških pa 25 odstotkov. V teku leta se je moralo torej brodevoje bojnih aparatov obnoviti šestkrat, ostalih pa trikrat. Točno se ne da pravi, kakšne bodo izgube v sedanji vojni, a kadar se bodo začele operacije velikega stila, gotovo ne bodo manjše kakor pred 20 leti. Po podatkih, ki jih je zbral odbor za kredite v ameriškem senatu, znašajo letalske izgube v sedanji vojni pri bojnih letalih 61,2 odstotka, pri izvidniških 13,3 odstotka, pri šolskih pa 18,1 odstotka, kar se v glavnem sklada s podatki iz leta 1918.

Cepprav sta za gradnjo in vzdrževanje letalske sile vsake države njena materialna moč in pa število industrijskih delavcev največje važnosti, je odločilni moment vendar število delavstva, od katerega na koncu knccev zavisi moč vojnega letalstva. Že v letu 1918., ko je bilo letalstvo še v povojih, je letalska industrija Zruženih ameriških držav zaposlovala 399.000 delavcev, francoska 186.000, nemška 125 tisoč, italijanska 100 tisoč. Po italijanskih računih mora biti število letalskega osebja, pomožnega vojaškega osebja in delavcev kakor 1:5:33. Izkušnje Nemčije iz zadnje svetovne vojne kažejo, da morajo na vsakega vojaka na fronti piti 3 do 15 delavcev v zaledju. O tem, koliko je danes treba delavcev na vsako vojno letalo, so strokovnjaki različnega mnenja. Wagemannov zavod za raziskovanje konjunkturalne ceni, da zahteva vsak avion s pilotom in izvidnikom — mitraljezemom 60 delavcev v ozadju. Sloveči francoski strokovnjak Rougeron računa 25 delavcev, italijanski strokovnjaki pa, kakor smo rekli, na 33.

Pri računanju števila delavcev, ki so potrebni za proizvodnjo in vzdrževanje do-

nega brodevoja v primeru vojne je potrebna letalska industrija, katere letna kapaciteta bi morala biti najmanj 117.000 letal. Za proizvodnjo tega ogromnega števila avionov z motorji, instrumenti in rezervnimi deli vred je treba po računih »Aeroplane« 2.391.148 delavcev. K temu številu pa je treba dodati še delovno silo, ki je potrebna za proizvodnjo goriva in maziva, uniform in opreme, pa tudi za njih razporeditev in transport. Zato ne bo pretirano, če število, ki smo ga navedli, povečamo za 50 odstotkov, kar pomeni, da je za vzdrževanje zračnega brodevoja 29.060 aparatov v vojni potrebno 3.593.218 delavcev, ki so posredno ali neposredno zaposleni pri tem. Tri in pol milijona delavcev — to je 27 odstotkov skupnega števila nemškega industrijskega delavstva.

Kar se tiče gospodarskih možnosti posameznih vojaških držav, imata Anglija in Francija po mnenju »Aeroplane« znatno boljše izglede, da lahko povečata število delavcev, kakor Nemčija. Nemčija ima precej manjše rezerve nezaposlenih ženskih delovnih sil kakor Anglija. Danes je v Nemčiji zaposlenih že 49 odstotkov žena iz delavskih slojev, v Angliji pa samo 34 odstotkov. Razen tega ima Anglija večje možnosti za premešitev delavcev iz drugih gospodarskih panog k delu v vojni industriji. Nemčija je namreč že pred pričetkom vojne v največji meri zaposlila vse delovne sile v militarnih panogah gospodarstva. Razen tega pa je treba vzeti v račun tudi nemško industrijo nadomestkov, ki zaposluje nesorazmerno veliko število delavcev. V Angliji je na primer za proizvodnjo 100 ton kavičuka treba 54 delavcev na leto, v Nemčiji pa za proizvodnjo iste količine umetnega kavičuka 75. Če k temu dodamo še rezervne delovne sile v dominih in kolonijah, si lahko predstavimo razmere, v katerih si boč zračna sila teh držav v bodočnosti.

Gledališče naših dni

Drugi bo Gledališče... Franciskanski dvorani ponovila Cankarjevo »Lepo Vidos po moderni zamisli režiserja F. Sintiča

Mislím, da ni potrebno pisati o nalogi, ki jo vrši gledališče v narodni kulturi in vzgoji. Treba pa bo delati z vsemi silami, da postane ta kulturna tvorba tudi pri nas pristopna najširši javnosti. Narodna vzgoja se ne sme ustaviti na nivoju osnovne in meščanske šole, iti mora dalje do virov kulturnega ustvarjanja in do vseh globlin kulturnega življenja. Umetnost je predvsem namenjena ljudstvu; to bi moralo postati njeno vodilno geslo.

Gledališče bi moralo biti katedrala, s katere bi pisatelj govoril gledalcem in jih vzgajal. Zato bi gledališče moralo postati ljudsko in pravem pomenu besede, da bi obiskovanje gledališča postalo vsakomur njuna potreba. Še danes menijo mnogi, da samo diletantski odri morejo zadovoljiti in potegniti maso za seboj. Toda to že dolgo ni več res. Tudi velika umetniška gledališča jih morejo privabiti, morajo jim odpreti vrata na stečaj, če se nečjejo odreči udeležbe na gradnji narodne kulture.

Gledališča z umetniško usmerjenostjo so omejena samo na nekaj večjih mest. Toda do danes se še niso otresle preteklosti, ko je bilo gledališče pristopno samo nekaterim družabnim vrstam. Demokratiizirala so se zelo malo. Edina novost so bile tako imenovane »ljudske predstave«. To še ni zadovoljiva rešitev vprašanja ljudskega gledališča. Potrebno bi bilo mnogo globljih izprememb, mnogo bolj bi bilo treba poseči v dnevno življenje in v večji meri zadovoljiti kulturnim potrebam širokih plasti. Pri nas še vedno nismo prišli do spoznanja, da gledalec določa življenjske temelje vsake gledališke umetnosti.

Gledališko občinstvo ni samo pasiven faktor, ampak je in je vedno bolj sodelavec. V publiki se rode in vzgajajo poznejši odski delavci. Vrste avtorjev, igralcev in režiserjev se izpolnjujejo iz gledalcev, ki so jim dojmi iz gledališča postali usodni. Avtorji, igralci in režiserji stojijo na oder, da bi znova in znova aktivirali tok življenjskih impulsov. Ta tok, ki preplavalja med predstavami gledališče z ritmom, obnavlja voljo, radost in vero v življenje, je tvorni duh ljudske volje in ljudskega življenjskega instinkta, ki se na oderu vtlesni in od tam govori gledalcu. Javlja se mu kot duh njegovega duha in prehaja vanj kot potrdilo njegovega lastnega jaza. S silo formiranih misli ga opreča npravnih težav, stalno usmerja njegovo razsodnost in ustvarja enotnost in čustvovanje in razumevanje življenja, enotnost, ki v vsakem gledališču spaja sosedu s sosedom v eno samo mnogoglavno bitje, da enako reagira na pozive, ki jih na oder izgovarjajo v njegovem imenu.

Samo kadar se posreči ustvariti atmosfero duhovne enotnosti med odrom in občinstvom, je mogoče govoriti o gledališki kulturi. Zadnjikrat je bila gledališka kultura res ljudska v antiki, ko je bila res izraz resničnega življenjskega čuta in nazorov vsega naroda.

Sodobno gledališče hoče spet govoriti vsemu ljudstvu, narodni celoti. Začuden gledalec vidi na oderu življenje v novih oblikah, ki več ne predstavlja sveta, ustvarjenega po njegovem nazoru. Med odrom in občinstvom je vedno večje nesoglasje, rampa deli dva tabora, ki si medsebojno ne verjameva več. Istočasno pa govorimo o preporodu gledališča. Ni mogoče preporod odra brez preporoda publike. Priti moramo do gledališča za ljudstvo, za vso narodno celoto. Ljudstvo hoče brati človeka, zato ljubi gledališče.

Ljudstvo išče v gledališču človeka. Noče biti samo »privesek« zgodovine, temveč najvrednejši kapital družbe.

Vsak izmed nas ima drugačno nalogo, vsak izmed nas vidi svojo nalogo v drugačni luči. Že dolgo nas več ne zanaša razpoloženje. Imamo različne interese, vero in nazore, toda nobena razlika ne more prikriti osnovne potrebe nas vseh, potrebo svobode in razvoja. Nekaterim se zdi, da ima današnji čas znake prehodne in nestalne dobe. Pravijo, da so preostri idejni konflikti, ki komplicirajo delo. Toda o podobnih stvareh se da trditi z isto pravico, da ravno ta doba daje možnosti največjih ustvaritev. Sedanja doba je dramatična in na svoj način velika. Zdaj se spet odloča o napredku in nazadovanju, o življenju in smrti narodov. V taki dobi ne sme ostati gledališče lažno svetišče, v katerem se človek nasmeje praznim šalim.

Če govorimo o novem občinstvu v gledališču, ima tu lahko levji delež gledališka kritika. Če vzamemo, da ima gledališka kritika velik vzgojni vpliv na ustvaritelja kritiziranega dela, ne more imeti manjšega vpliva na občinstvo. Ne moremo pa reči, da bi danes bilo tako. Ocenjevanje gledališkega občinstva v člankih o gledaliških predstavah ni na višini. Občinstvo, njegovo vedenje, okus, reagiranje na to, kar se godi na oderu, je treba ocenjevati z enako skrbno karakteristiko kakor igralce.

Dva svetova, ki sta si danes tuja in pogosto neprijateljska, morata ustvariti nov svet, to se pravi, občinstvo mora postati neizbrp vlec in merilo odrske tvorbe, tvorbe misli in besede, forme in ritma.

Zvonimir Sintič

NE BO DRZALO

Učitelj: »Ptice selivke so one ptice, ki se pred zimo selijo v toplejše kraje in se spet vračajo, ko zima mine. Takšne ptice so n. pr. lastavke, kukavice, štorčke... Kaj pa ti majh z glavo, Miheč?«

Miheč: »To pa že ne bo držalo. Prav do bro vemo, da mi je štorčija pozimi prinesla brata!«

Angleški otroci na kmetih

Konec tekmovalnja v obeh ligah

Šest najboljših moštev iz države

Toča golov v zadnjem kolu hrv.-slovenske lige — Za ožje tekmovalje so se kvalificirali: Gradjanski, Hašk in Hajduk ter BSK, Jugoslavija in Slavija iz srbske lige

Ljubljana, 28. aprila

Dolgo smo čakali in slednjič smo le pričakali. Danes je nastopila ona zadnja nedelja po dolgih osmih mesecih, ki je razčistila vse račune med ligaškimi enajstoričniki pri nas in pri Srbih in zdaj vemo za onih 6 izbranih moštev, ki so si priborila vstop v ožje tekmovalje za naslov državne nogometne prvega. Iz hrvatske slovenske lige bosta to zagrebška klub Gradjanski in Hašk in pa splitski Hajduk, kakor je vse kazalo že od pretekle nedelje. Današnji izidi v tem pogledu niso prinesli nobene senzacije, pa so značilni po obliki golov, ki so jih v petih tekmah črne spravili v mreže nič manj kakor 34. Zalet pri tej bogati negativni zveti izdatno udeležena tudi naša Ljubljana, ki je šla na svoj zadnji start v Osiijek in si pustila tamkaj naložiti olimpijskih sedem golov. Poročila, ki jih imamo o tej tekmi, so precej skromna, zdi pa se, da v moštvi sploh ni bilo prave volje za igro in se je treba res vprašati, zakaj je sploh odšlo na to daljino pot, da je še enkrat spravilo v slabo voljo še onih nekaj prijateljev, ki jih je pustilo v Ljubljani. Rekordna izida sta si privoščila tudi Gradjanski in Hajduk, prav tako nepričakovano pa je prišla tudi zmaga Varadincev nad zagrebško Concordijo, ki bi utegnili imeti glede predzadnjega mesta v tabeli morda še kakšno no ledice.

Tabela iz hrvatsko-slovenske lige je po odigranem tekmovalju za sezono 1939/1940 naslednja:

Gradjanski	18	16	1	1	91	6	33
Hašk	18	11	2	5	41	37	24
Hajduk	18	10	2	6	57	29	22
Concordia	18	9	1	8	31	38	19
Sašk	18	8	2	8	29	40	18
Slavija (O)	18	5	4	8	31	41	14
Solič	16	5	3	8	21	39	13
Bačka	18	5	2	11	24	48	12
Slavija (V)	16	5	1	10	24	33	11
Ljubljana	17	3	2	12	25	63	8

(Kakor je razvidno, da tabela vendarle še ni dokončna, ker je treba naknadno odigrati še dve celi zaostali tekmi — med Soličem in Slavijo (O) ter Slavijo (V) in pa 13 minut neodločene tekme med Ljubljano in Slavijo (V)).

V naslednjem nekaj poročil:

Slavija (O): Ljubljana 7:0 (3:0)

Osiijek, 28. aprila.

V današnji ligaški tekmi je osiijška Slavija, ki ji je šlo za obstoj v ligi, pripravila svojim pristašem veselo presenečenje, saj je odpravila Ljubljano kar z rezultatom 7:0 (3:0).

Slavija je predvreda zlasti v prvem polčasu energično in požrtvovalno igro in je že v prvih 6 minutah zabil Ljubljani dva gola. To je Ljubljance zmedlo, a poleg tega si je vratar poškodoval kolo, tako da je v drugem polčasu samo statiral na krilu. Ko je bila Slavija v drugem polčasu sigurno zmaga, se moštvo ni mnogo naprezalo, kljub temu pa je zabil še štiri gole. Glede Ljubljane je treba reči, da moštvo tehnično ni bilo slabo, toda igralci so bili premalo borbeni in preveč neodločni pred nasprotnim golom.

Sodil je g. Petracio.

Polom Concordije in katastrofa Haška

Zagreb, 28. aprila

Navzlic deževnemu vremenu je današnji dvojni ligaški spored privabil na igrišče okrog 3000 gledalcev, ki so najprej prisostvovali tekmi Slavija (V) — Concordia. Slavija je popolnoma zasluženo zmagała 6:2 (2:2). Concordia je bila zelo slaba, razen tega bi moral njen vratar ubraniti najmanj tri gole. Sodil je g. Vrhovnik iz Ljubljane in po njegovi krivdi sta obe moštvi igrali zelo ostro.

Nato je bil domači »derby« med Gradjanskim in Haškom, v katerem so purgerji slavili rekordno zmago 9:0 (2:0). Medtem ko so Haškovi v prvem polčasu igro še držali odprto, so v drugem popoln. odpovedali. Igrali so povsem podrejen vlogi in tudi v tehničnem pogledu, kar je bila vedno odlika Haška, so zaostajali za svojim nasprotnikom. Gradjanski se je predstavil kot moštvo velikega kalibra. Vsi igralci so v sijajni kondiciji in moštvo je zaigralo kakor precizen stroj. Sodil je g. Veble iz Celja dobro.

Split: Bačka 1:1 (1:0)

Subotica, 28. aprila.

1300 gledalcev in krasno vreme. Tekma je bila ves čas zelo zanimiva in napeta. Split se je predstavil kot dobro, požrtvovalno in vigrano moštvo. Bačka ni zadovoljila, zlasti je bil slab njen napad.

Hajduk: Sašk 8:0 (2:0)

Split, 28. aprila.

Hajduk je že v začetku dobro zaigral in bolj ko je tekla igra, vse lepše je igral. V drugem polčasu je predvedel naravnost ekshibicijsko igro. Sašk je bil zelo slab.

Srbska liga

Beograd, 28. aprila

Tudi v srbski ligi je bilo danes na sporedu XVIII. ali zadnje kolo za sezono 1939/1940, ki v splošnem ni prineslo nobenih presenečenj. Posledica je, da je prvenstvena tabela glede vrstnega reda klubov ostala popolnoma nespremenjena in so se torej iz te lige za ožje tekmovalje v državno prvenstvo kvalificirali najboljši trije klubi BSK, Jugoslavija in Slavija iz Sarajeva. Plasma vse desetorice je najbolj razviden iz končne tabele, ki je takale:

BSK	18	15	1	2	82	17	31
Jugoslavija	18	9	6	3	52	18	24
Slavija (S)	18	10	3	5	48	28	23
Vojvodina	18	8	5	5	35	34	21
Gradjanski (S)	18	10	1	7	33	34	21
Bat'a	18	7	4	7	32	36	18
Jedinstvo	18	7	2	9	31	40	16
ŽAK	18	5	12	20	61	11	10
Bask	18	2	6	10	19	35	10
Zemun	18	1	3	14	17	65	5

Izidi današnjih tekem so bili naslednji:

BEOGRAD: BSK: Zemun 6:0 (3:0), Bask: ŽAK 1:1 (1:0).

Prvenstvo SNZ še bliže koncu

Pri najboljših nič novega

Kandidati za vstop v slovensko ligo so še zmerom: Kranj, Mars, Bratstvo, Amater, Olimp, Železničar in Maribor

Ljubljana, 28. aprila.

Šest prvorazrednih tekem je bilo danes na sporedu za prvenstvo SNZ in nič se ni zgodilo, kar bi bilo prevrglo imena kandidatov, ki so najbližja vstopu v slovensko ligo. Edini pomembnejši poizkus v tej smeri je bil na Jesenicah, kjer so Kranjčani odpravili svojega nevarnega nasprotnika — jeseniško Bratstvo — s pičlim 2:1 in se tako krepko vsidrali na vrhu tabele, medtem ko je moralo Bratstvo svoje drugo mesto prepustiti Marsu. Ljubljanski izidi so prinesli Hermesu in Svobodi po dve točki, Mars pa je moral eno odstopiti Jadranu.

V celjski skupini sta prva dva plasirana Amater in Olimp izkupiček razdelila in tako je vse ostalo pri starem.

V mariborski skupini so igrali samo eno tekmo, ki je prinesla Železničarju dve točki, Mariboru pa veliko uteho, da ga najbrže nihče več ne bo odriaval s tretjega mesta v tabeli in kot drugega ligaša v slovenski ligi.

V naslednjem naša poročila:

Hermes: Disk 1:0 (1:0)

Na igrišču Ljubljane se je dopoldne v prvenstveni tekmi srečal Hermes s Diskom iz Domžal. Pred zelo majhnim številom gledalcev je v zelo skromni igri Hermezanom komaj uspelo zmagoati nad gosti, ki razen borbenosti in dobre obrambe niso bili zanimivi.

Moštvo Hermesa je zaigralo zelo slabo. Obramba je bila dobra, srednje ostrina napad kljub stalni premoči nad gosti te prednosti, razen edinega uspeha, ni znal izkoristiti. Strelci pa so strašno netočni in niti v prazen gol niso znali ustreliti žoge, kar je za napadalce, ki so nedavno s 5:0 odpravili Svobodo zelo slabo spricevalo.

Disk je postavil na teren več rezervnih igralcev in to moštvo razne dobre volje ni moglo pokazati nič posebnega. Obramba je daleč najboljši del moštva in priznati je treba, da je danes odlično opravila svojo nalogo; ostali deli moštva z novimi močmi proti dobri Hermesovi obrambi niso mogli biti uspešni.

Sodil je g. Mrdjen.

Svoboda: Reka 2:0 (1:0)

Na igrišču Jadrana je tudi dopoldne imela Reka v prvenstveni tekmi v gosteh Svobodo, ki je zasluženo zmagała nad slabim nasprotnikom. Igro je gledalo okrog 100 živahnih »navijačev« z Viča, toda danes njihovo moštvo ni imelo dobrega dneva in tudi igra, ki jo je Reka pokazala ni mogla navdušiti. V moštvi nekaj ni v redu in morda zato simpatični Vičani zadnje čase izgubljajo igro za igro.

Svoboda je to pot zaigrala z voljo in korajžjo, ter si tako pridobila dve točki, ki sta za dragoceni. Vsi deli moštva so predvedli prav dobro igro in tudi napad je bil pred nasprotnikom golom odločnejši kakor običajno. Dva strela, prvi iz enajstmetrovke in drugi oster z udarcem leve zveze sta prinesla moštvo današnji uspeh, ki je za obstanek kluba v I. razredu še posebno važen.

Sodil je g. Dorčec

Mars: Jadran 1:1 (1:1)

Popoldne je bila na igrišču Ljubljane prvenstvena tekma med Marsom in Jadranom, v kateri so Trnovčani Marsu odnesli zelo važno točko. Na igrišču se je zbralo okrog 150 prijateljev nogometne igre, ki z igro obeh moštev niso mogli biti zadovoljni. Po zelo zanimivi in lepi igri obeh moštev, ki sta v prvem polčasu pokazali kar dopadljivo nogometno znanje, sta v drugem delu obe enajstoričnici, posebej pa Mars, tako popustili, da so gledalci upravičeno odhajali z igrišča nezadovoljni.

Mars danes ni pokazal igre, ki bi opravičevala moštvo, da bi z Ljubljano v eni vrsti nastopalo v ligi najboljših slovenskih klubov. Moštvo je v prvem delu zaigralo dobro, pozneje pa razen obrambe ni moglo pohvaliti nikogar. Obramba je danes moštvo rešila poraza, ker je bila ves čas igro prav dobra. Najslabši del moštva so bili krilci in tudi napad je posebno v drugem polčasu zaigral zelo slabo, kajti razen Zigona ni bilo videti nikogar.

Jadran je prijetno iznenadil, saj je moštvo zaigralo v prav dobrem stilu in je Mars lahko zadovoljen, da ni bilo še hujšega. Obramba je bila prav dobra, krilska vrsta z odličnim Maroltom pa je sploh najboljši del moštva. V napadu primanjkuje točnega strelca, kajti Mars je imel danes slab dan.

Rezultat je bil postavljen v prvem delu igre, ki je bila prav zanimiva. Jadran je po Hudjaku prišel v vodstvo in je po ostri igri nato uspelo Zigonu izravnati na 1:1. Jadran je tudi do konca igre v premoči, toda obramba Marsa je na mestu.

Po odmoru je Mars zelo popustil in Jadran je imel nešteto prilik za zmago, toda pri Jadranu ni znal nihče streljati. Do konca se ni zgodilo nič pomembnega več. Tudi tukaj so gledalci predčasno pričeli odhajati.

Sodil je g. Erlich.

Kranj: Bratstvo 2:1 (2:1)

Jesenice, 28. aprila

Na igrišču Bratstva je bil danes rekorden obisk na prvenstveni tekmi med Kranjem in Bratstvom. Gostje so si današnjo zmago pošteno zaslužili, ker so se bolje borili kakor domačini.

SARAJEVO: Slavija: Jugoslavija 1:1.

SKOPLJE: Gradjanski (S): Vojvodina 3:0 (1:0).

BOROVO: Bat'a: Jedinstvo 1:1.

Odkritje spominske plošče Mihi Čopu se je spremenilo v nacionalno manifestacijo

Jesenice, 28. aprila. Idilična vas Blejska Dobrava je imela danes svoj praznik. Odbor za postavitev spomenika pokojnemu jugoslovenskemu borcu, četniku in planincu Mihi Čopu je na slovesen način odkril ploščo temu zaslužnemu možu na njegovi rojstni hiši na Blejski Dobravi.

Popoldanski jeseniški vlak je pripeljal na Blejsko Dobravo množico naroda z Gorenjske in iz Ljubljane. Prireditve so se udeležili med drugim Sokoli z Jesenic, Blejske Dobrave in Bleda s praproci, jeseniška sokolska godba, vojni dobrovoljci, četniki, Preporodovci, koroski borci, vojni invalidi, planinci, zastopniki Narodne strokovne zveze z Jesenic in Javornika, domači gasilci, Turistovski klub »Skala« in oddelki vojakov I. planinskega pehotnega polka. Kmalu nato je prikorakala na zbirališče dolga vrsta javniških Sokolov in Sokolice s praporom in godbo društva »Stola« iz Zirovnice na čelu. Na postaji je bil sestavljen dolg sprevid kakršnega še ni videla Blejska Dobrava. Na čelu je igrala jeseniška sokolska godba živahne koračnice. Pred pokojnikovo rojstno hišo na zgornjem koncu vasi se je dolg sprevid ustavil.

Pred lepo prenovljeno hišo je bil postavljen govorniški oder. Praporščaki so se postavili vzdolj te lepe gorenjske hiše in napravili snalir. Na oder je stopil znani alpinist in dolgoletni osebni prijatelj pokojnega Čopa dr. Miha Potočnik z Jesenic ter lepo orisal lik in življenje pokojnega Čopa, vojnega dobrovoljca, četnika in planinca, Strojčevega Mihe z Dobrave. Ob koncu svojega govora je odkril spominsko ploščo z napisom, ki ga je sestavil pisatelj Ivan Albrecht: »V tej hiši se je rodil dne

10. X. 1888. leta Miha Čop — jugoslovenski nacionalni borec, vzoren delavec v službi domovine in zvest ljubitelj svojih domačih planin kot nezmisljivih strd na severozapadnem robu ljubljene Jugoslavije. V priznanje njegovega dela in ljubezni vzdali njegovi prijatelji dne 28. aprila 1940.«

Nato je spregovoril predsednik Zveze vojnih dobrovoljcev profesor Josip Jeras iz Ljubljane in orisal značaj in delo velikega narodnega borca Mihe Čopa, ki ni maral za prazne besede, ampak je sel v borbo mirnega srca in vedrega obraza, pripravljen na tako žrtve za jugoslovensko nacijo. Njegov govor je zaključil enominutni molk, nato pa je oddelki vojakov oddali častno salvo, a godba je zaigrala državno himno. Za Lesajo koroskih borcev je spregovoril podpolkovnik Andrejka, za jeseniške Sokole dr. Obersnel, za Preporod prof. Kolar iz Ljubljane, za domačine župnik Černe, za gasilsko četo na Blejski Dobravi pa šolski upravitelj Ivan Lahajnar.

Vsem govornikom se je v imenu Čopove družine zahvalil pokojnikov brat Matevž Čop. Na koncu je jeseniška sokolska godba zaigrala himno »Hej Slovani«, ki jo je pela vsa množica.

Odkritje spominske plošče Mihi Čopu na njegovi rojstni hiši se je spremenilo v lepo narodno manifestacijo, ki bo ostala vsem še dolgo v lepem spominu. Pokazala je složnost našega naroda brez ozira na stan, vero in strankarsko pripadnost. Na Blejski Dobravi pri rojstni hiši velikega narodnega borca smo se spet vsi znašli in pozabili vse, kar nas loči. Duh Mihe Čopa je strnil vse borce v enotno falango, ki bo branila svojo svobodo, če bo to kdaj potrebno.

LJUBLJANSKI DOGODKI ČEZ NEDELJO

Petindvajseta predstava Uježa

Sentjakobsko gledališče se je s sobotno predstavo »Uježa« proslavilo na redek način. Da je nedejo na amaterskem odru in v eni sami sezoni doživelo svojo petindvajseto uprizoritev, je prav gotovo nenavaden rekord in neizpodbiten dokaz velike poštrevnosti in kvalitete višine amaterskih igralcev tega našega priljubljenega gledališča. Med dolgo vrsto komedij, operet, ljudskih iger in dram skozi dvajset let plodnega gledališkega udejstvovanja Sentjakobčanov je doslej imel rekord »Dobri vojak Švejk«, ki je doživel v dveh sezonah menda enaindvajset uprizoritev, torej do sedaj manj kakor v eni sami sezoni Nušičev »Uježa«.

Kakor pri vseh dozdajšnjih je bila tudi pri sobotni jubilejni predstavi »Uježa« dvorana nabito polna gledalcev, ki so hvaležno in s smehom iz srca sledili Nušičevim vedrim, satiričnim duhovitim prizorom. Režiser Petrovič si pač ni mogel izbrati iz obilne zakladnice Nušičevih odskih del bolj posrečene, aktualne in bolj ujedljive satire kakor baš »Uježa«, ki se na neusmiljen, nepovržen način duhovito roga samovoljno tolmačenjski ženski enakovrstnosti. Prav nič se ni čuditi, da doživlja »Uježa« pri takih spretnih režiji in pri odlično nastupajočih interpretacijah dobrih igralcev in igralke Sentjakobskega odra tolikšen uspeh. Odlično smo se zabavali ob dovršenih kreacijah Lavričevega komičnega profesorja Laziča in njegove žene ge. Metke Bučarjeve v imenitno podani vlogi predsednice »Uježa«. Činovnik glavne kontrole Plevelj s svojo vernostjo in pripravečnostjo zmerom znova navdušuje gledalce. V njegovi zakonski nesreči mu imenitno druguje Moser, Načičkano, afektirano, samopašno Beograjkano je ga. Sarcinova spet podala na posrečen način. Prav nič n. zaostajala se je zelo dobro znašla v svoji vlogi Prahova. Tudi vse manjše vloge so v polni meri zadovoljive. Bil je res lep večer.

Mnogo zaslužnega cvetja je bila pač samo majhna oddolžitve občinstva vrli in poštrevni gledališki družini.

Sv. Florjan je dobil nova zvonova

Popoldne je bila na Sentjakobskem trgu zbrana vsa fara. Pred južnim vhom v cerkev je stal okrašen voz z novima zvonovima za Florjanske cerkev. Po petih litanijskih se je pojavil med cerkvenimi vrati župnik g. Janko Barle v spremstvu z drugo duhovščino. Pred vozom z zvonovima so se postavile bele oblečene deklice in dekleta v narodnih nošah, fantje s praproci in banderi pa so odstopili voz. Po slavnostni himni, ki jo je zapel cerkveni zbor, je spregovoril svojim župljanom g. Janko Barle in povedal, kako je prišlo do tega, da dobi cerkev sv. Florjana nova zvonova. Šestindvajset let je od tedaj, ko je divjala svetovna vihra in so jim porabili zvonove, prav vse. Zdal spet divja morilska vojna, sentjakobska fara pa je dobila zvonova, ki naj oznanjata mir in srečo župljanom.

Po blagoslovitvenih obredih so pred voz vpregli iskre Pengovove konje, ki jih je vodil faran, oblečen v norodno nošo, in sprevid je krenil pred florjanske cerkev, kjer je bilo že vse pripravljano za dvig zvonov v stolp, kar je bilo opravljeno ne navadno hitro in z lahkoto, saj so oba zvonova na škripih potegnili v zvonic otroci. Manjši izmed obeh zvonov je posvečen Mariji in tehta 240 kg, večji, ki je tudi fi-

SPORTNI JOPICI, POLETNE HLACE, NEPREMOCLJIVI PLASCI, TRENČ ZA DAME IN GOSPODE

Velika izbira
Nizke cene

MAGAZZINI DEL
»CORSO«

Trieste
Corso V. Em. III.
Nr. 1 — Galleria
Portici Mercanti
Nr. 3

SKEBRO, DRAGE KAMNE in vsakovrstne ZLATO kupuje po najvišjih cenah JOS. EBERLE.

Ljubljana, Tyrševa c. nalača hotela »Slon«

Klišeje ENOIN VEEBARVNE JUGOGRAFIKA Ar. Petra nasp. 23

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inzeratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

O gledališču kot zrealu človeštvu

V prostorih »Soče« je v soboto zvečer predaval o gledališču kot zrealu človeštvu in življenja režiser narodnega gledališča prof. Osiip Sest. Obisk je bil lep, saj se »Sočani« radi zbirajo na svojih sobotnih

Nezaposljeni profesorski kandidati se borijo za namestitev

Ljubljana, 28. aprila. Dopoldne se je vršil na prvi državni realni gimnaziji redni občni zbor Društva brezposelnih profesorskih kandidatov, ki je poročalo o svojem delu od izrednega občnega zbora v avgustu lani, ko je društvo moralo zaradi večjega števila namestitev rekonstruirati svoj odbor.

Po uvodnih formalnostih je pozdravil občni zbor zastopnik ljubljanske sekcije jugoslovenskega profesorskega društva prof. Alfonz Gspan in poudarjal, da Profesorsko društvo budno spremlja delovanje profesorskih kandidatov in se ob vseh prilikah zavzema tudi za interese brezposelnih kandidatov. Misli, da bo gotovo prišlo večje število le-teh do kruha, ko bo Profesorsko društvo doseglo znižanje službenih let na trideset. Želel je društvu kandidatov čim več uspeha pri njegovi borbi.

Iz poročil, ki so sledila, je videti, da je društvo v vsej tej poslovni dobi bilo v nekakšnem čakanjju zaradi obljub o namestitvah, pa tudi zaradi zapletenih prilik v zadnjih mesecih. Kljub temu, da je lani 85 kandidatov in kandidatki prišlo v državno službo, kar je pač razveseljiv pojav, jih še vedno okoli 140 zamača na namestitev. Tu pa niso všteti tisti, ki še niso vložili prošnje.

Mnogo je pomagal članstvu društva ponavljajni tečaj za popravne izpite, ki je nepričakovano dobro uspel. Tako je 17 članov in članic vsaj v početnicah imelo nekaj potrebnega zasluga. Tudi posredovanje instrukcij je koristna ustanova, ki lajša članstvu težak položaj.

Posebno pa je članstvu pomagal društveni podporni sklad, ki je dosegel nominalno že 11.000 dinarjev. Sklad je nastal in se še dalje razvija iz podpor številnih ustanov in posameznikov, ki so spoznali težak položaj nezaposlenih profesorskih kandidatov in jim s svojimi podporami zelo pomagajo. Društvo iz sklada ne podeljuje podpor, pač pa brezobrestna

Posestniki novih hiš nimajo posebnih pritožb

Ljubljana, 28. aprila. V beli dvorani »Uniona« so danes zborovali člani Društva posestnikov novih hiš. Zborovanje, ki je bilo skromno obiskano, je vodil predsednik društva Janko Kos, ki je podal tudi glavno poročilo.

Med najvažnejšimi dogodki za to društvo sta bila prav gotovo uredba, ki za branje zvišanje najemnin in plačin: moratorij za vpoklicance v vojaško službo. Glede slednjega je predsednik naglasil, da je praksa pokazala, da se moratorija poslužujejo predvsem nesolistični najemniki, da pa se ga sami iz lastne volje ne poslužujejo tisti, ki imajo tudi sicer radi red v svojih obveznostih. Kar se tega tiče, v splošnem na društvo niso prihajale posebne pritožbe s strani lastnikov. Nadalje je predsednik poročal, da novelirani zakon o neposrednih davkih lastnike novih hiš ne prizadeva, ker tega davka ne plačujejo. Marsikatero pomisleke pa je lastnikom zbudila zdajšnjim časom ustrežajoča zahteva po gradnji zaklonišč. Predsednik je podrobno poročal o sestankih in sejah, ki se jih je društvo udeleževalo pri ljubljanski mestni občini in na banovini. Ta je končno določila, da so predvsem obvezni graditi zaklonišča lastniki hiš v strnjem sistemu, ne pa tudi tisti, ki imajo hišice v vrtnem sistemu. Ta zaklonišča so misljena ne toliko proti plinskim napadom, kolikor za zavarovanje proti izstrelkom. Nemilo je nadalje presenetila lastnike hiš banska konferenca za zimsko pomoč, ker je bil tam stavljen predlog, naj bi lastniki plačali zanj pavšalno po 1.000 din, tako da bi bila v kratkem roku zbrana eden od dva milijona dinarjev. Takšnemu predlogu pa so se soglasno uprli vsi prizadeti,

Nevaren ogenj na Barju

V noči na danes je iz neznanega vzroka zgorelo na Barju Mokarjevo gospodarsko poslopje

Ljubljana, 28. aprila. Ljubljančanom zelo znana gostilna pri Mokarju na Barju bi danes ponoči kmalu postala žrtev hudega požara. Le nagli intervenciji ljubljanskih in domačih gasilcev se je zahvaliti, da so rešili lepo in ponosno domačijo, medtem ko je obsežno, skoraj 30 m dolgo gospodarsko poslopje postalo žrtev plamenov.

Ponoči ob 0.35. je grajski čuvaj obvestil poklicne gasilce, da na Barju nekeje v bližini šole gori. Videti je bilo precej velik in mogočnejši sij, ki je daleč naokrog razsvetljeval južni del Ljubljane. Deset minut pozneje sta z Gradu tudi zadonela dva topovska strela, ki sta grozno odjeknili v noč in zbudila številne meščane, hkrati pa opozorila tudi prostovoljne gasilce na pretečo nevarnost. Poklicni gasilci pod vodstvom načelnika g. Ogrina so že nekaj minut po avizu odbrzeli z večjim avtomobilom in 11 možmi na kraj požara. Ko so prišli do Mokarjeve domačije, je bilo že vse gospodarsko poslopje, ki je bilo tesno priključeno na gostilniške prostore, v plamenih. Gasilci so napeljali tri cevi, eno iz hidranta, dve pa iz najbližjega potoka, in se nemudoma lotili reševalne akcije. Najprej so rešili živino, a kmalu nato so močno curki vode brizgali na goreče gospodarsko poslopje. Bil je skrajni čas, kajti plameni so lizali že tudi samo domačijo, a hkrati je bil v nevarnosti še drugi trakt gospodarskega poslopja, ki je le nekaj metrov oddaljen od prvega. Na pomoč so medtem prihiteli ljubljanski prostovoljni gasilci in gasilke čete z Rudnika in Laverce. Združenim gasilcem se je po napornem delu posrečilo ogenj zajeziti in preprečiti še večjo nesrečo.

Kljub nagli intervenciji gasilcev je pa škoda le precejšnja, zakaj gospodarsko poslopje je skoro popolnoma pogorelo, a mimo tega več kmetijskih strojev, med nji-

večerih, in predavatelj je povedal marsikaj zanimivega o gledališču, igralcih in gledalcih. O večni želji človeka to igrati, v kateri vidi usode drugih ljudi, a naide v njih vendarle toliko sebe, svojih lastnih strasti, svojega lastnega črepenjenja... S predavanjem so bili poslušalci prav zadovoljni.

posojila, ki jih morejo člani vračati v majhnih mesečnih obrokih po namestitvi. Ker je sklad za večino sorazmerno potrebnim premagljen, se bo društvo letos pomembno obrnilo na javnost s prošnjo za prispevke.

Ko je bila odboru izglasovana razrešnica, je bil izvoljen nov odbor, in sicer: ponovno marljiva predsednica Marija Črnogoj - Müller, podpredsednik Janez Krmar, tajnica I. Vida Janežič, tajnica II. Rozka Stefan, blagajnik Karl Bačar, odbornica Milka Pavšič, revizorja pa Lj. Žeržič in Ante Novak.

Sprejet je bil končno še nov poslovnik za podporni sklad, ki ureja upravo Največ pa je občni zbor razpravljal o primeru najnovejših namestitev. Kakor namreč vse kaže, je bilo te dni nastavljen okrog dvajset novih supletov in suplentk v veliko presenečenje društva pa se je prvič zgodilo, da je bil grobo kršen doslej upoštevan in pravični vrstni red. Člani, ki že čakajo več let (do pet let), so bili na račun mlajših preskočeni, in to v prav vseh strokah. Občni zbor je poveljil odbor, da takoj, ko bo zadeva bolj razjasnjena, intervenira na pristojnih mestih. Sploh je društvo sklenilo, da bo stopilo iz dozdajšnjega zatilja, predstavilo v tekoči poslovni dobi svoj težavni položaj in razmere v našem srednjem šolstvu širši javnosti in da bo pri prosvetnih oblastvih z nekoliko večjim poudarkom zastopalo prave interese svojega članstva.

Mladim profesorskim kandidatom in kandidatkam, zlasti tistim, ki že dolga leta čakajo na namestitev a so bili pri zadnjih nastavitvah iz povsem nerazumljivih razlogov preskočeni, se poznaajo prve poteze zadržane zagrenosti. Ob dejstvu pomanjkanja srednješolskih učnih moči bo pač prav, da se javnost malo pozanima za usodo teh že leta neizbranih in čakajočih ljudi, ki bi mogli doprinesiti svoj delež pri izboljšanju razmer v naši srednji šoli.

predloženi nič manj kakor nepremočni. Predsednik je omenil tudi organiziranje stanovanjskih najemnikov, ki se je začelo lani. Od tega društva je Društvo lastnikov novih hiš dobilo dopis obnem z dopisom, ki je bil poslan tudi upravi policije. V dopisu najemniki opozarjajo na to, da nekateri lastniki kljub uredbi vendarle po nekakšnih protipostavnih ovinkih višajo cene stanovanj. Na ta dopis je društvo strogo odgovorilo, da ne bo ukrenilo ničesar na splošno obdolžitve. Prizadeto društvo naj v interesu zadeve rajši javi konkretne primere. Odziva na ta dopis društvo doslej ni dobilo. Svoje poročilo je predsednik zaključil še z ugotovitvijo, da so mestne davščine ostale iste, kakršne so bile prej.

Nato je predsednik podal še tajniško poročilo v imenu odsotnega tajnika Blaža Korošca. V preteklem letu je k društvu pristopilo 27 novih članov. Pisarna društva je imela vse čas obilo dela. O zadovoljvem stanju blaginje je poročal blagajnik Franc Zirovnik, nato pa so bila vsa poročila brez debate na predlog revizorja Jurija Potočnika soglasno sprejeta.

Sledile so volitve. Izvoljeni so bili: Franc Zirovnik, Anton Grobelšek, Blaž Korošec, Hinko Lobe in Janko Kos, za njih namestniki Jurij Potočnik, Matjaž Weber in Anton Zupančič, za revizorje pa Ivan Mavec, Franc Vrbec in Franc Pegan. Predsednik častnega razsodišča bo Ignac Vojc. Zvezni funkcijonarji bodo isti kakor funkcijonarji društva.

Pri slučajnostih je bilo sklenjeno, da bo ostala članarina nespremenjena. Zato pa se društvo odreka svoji zamisli po lastnem glasilu.

mi slamozeznica in dve kosilnici, dalje več vozov, pet voz sena, skladišče za umetna gnojila, dva skoraj nova zapraviljivca in dolga vrsta raznega orodja. Posestnik Jakob Vidmar, ki je lastnik te lepe domačije, ima najmanj 150.000 din škoda, a zavarovan je že za kakih 50.000 din.

Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno. Toda zdi se, da je bila na delu spet zločin.

Ponedeljska križanka

1	2	3	4	5	6
		7		8	
9	10		11	12	13
14		15	16		17
18				19	
20		21	22		23
24	25			26	
	27	28		29	
30					

BESEDE POMEMNO
Vodoravno: 1. južni sad, 6. obrazilo, 8. egiptovsko božanstvo, 9. del kroga, tudi orožje starih narodov, 12. kje v srbohrvaščini, 14. reka v Sibiriji, 15. noč v češčini, 17. središče vrtenja, 18. del noge, 19. oblika osebnega zaimka, 20. pijača starih Slovanov, 21. velika posoda, 23. leto v francščini, 24. orožje, tudi orožje, 26. oblika

ska roka. Vsi znaki namreč govore za to, da je bil ogenj podtaknjen, kajti vse gospodarsko poslopje je bilo na mah v plamenih, gasilci so pa ugotovili, da so bile električne napeljave v redu, zaradi česar je povsem izključeno, da bi ogenj nastal morda zaradi kratkega stika. Tudi kak drug vzrok ni verjeten. Oblastva so uvela preiskavo. Ni izključeno, da je spet na delu kak piroman, kakor je pred leti skoraj silaherno nedolgo gorelo, dokler niso prišli nekega nekoliko omejenega požigalca, ki je zažgal iz gole naslade. Mogoče je nazadnje, da gre za čin maščevanja.

Poklicni gasilci so ostali na kraju požara do 4. jutraj, nato so se pa vrnili v Mestni dom. Danes je prišlo na Barje mnogo ljudi, zlasti Ljubljančanov, ki so si ogledali požarišče nesreče.

Razstava Jakopičevih slik in Bernekerjevih kipov v Celju

Celje, 28. aprila. Danes ob 11. dopoldne se je zbralo v mali dvorani Celjskega doma mnogo prijateljev in ljubiteljev umetnosti k otvoritvi Celjskega kulturnega tedna ter razstavi slik mojstra Riharda Jakopiča in kipov Franceta Bernekerja. Razstavo je otvoril umetnostni zgodovinar prof. Franc Sijanec. V tehtnem govoru je prikazal lik Riharda Jakopiča ter njegovo delo in snovanje. Razstava je prirejena v počastitev lanskega 75-letnice mojstra, ki se pa zaradi boleznih žal ni mogel udeležiti otvoritve.

Na razstavi je okrog 70 slik s 4 Bernekerjevimi kipi in Gasparjevo risbo Jakopiča. Vsa razstavljena dela so last Celjanov. Izredno zanimiva in dragocena razstava bo odprta do sobote 4. maja. V ponedeljek 29. aprila ob 20. bo v mali dvorani Narodnega doma v okviru Celjskega kulturnega tedna Jakopičev večer, na katerem bo umetnostni zgodovinar dr. France Messecel iz Ljubljane s pomočjo skiptičnih slik tolmačil Jakopičovo umetniško rast in delo.

Z operacijskim nožem je zabodel očeta

V Monsu je živel 40letni zdravnik doktor Charles Ferier s svojim 72letnim očetom. Oče pa se je hotel znova poročiti, zato je nastal med obema večkrat prepir. Te dni sta se spet prepirala in sin je skušal očeta energično prepričati, da je za poroko prester. Tedaj je oče dvignil stol in navlail na sina. Ta se je postavil z operacijskim nožem v bran in je po kratkem ruvanju očeta zabodel do smrti.

Odtisi zob so ga izdali

V Parvicku v Zedinjenih državah so naknadno prijeli nekakega vlomilca in mu dokazali vlom samo zavojevo teža, ker je možek na kraju delanja uzgajal v jabolko in ga je tam pustil. V jabolko so se bili lepo odtisli njegovi zobje in po tem odtisu so ga spoznali.

Izsiljevalni predsednik strokovne organizacije

V Ameriki zbujajo veliko pozornost aretacija predsednika strokovne organizacije hišnega osebja uradov in hotelov, Georgea Scalisea. Obtožili so ga da je 31 newyorskim tvevdam izsilil 100.000 dolarjev. Scalise je zahteval od njih po 1000 do 5000 dolarjev z grožnjo, da jim bo drugače nahujkal osebje k stavki. Obnem z njim so aretirali še dva člana strokovne organizacije, vendar so Scalisea do razprave izpustili proti kavciji 40.000 dolarjev.

Objave

Opozarjamo na današnja produkcija šole Glasbene Maticice, ki bo ob četrtn na 19 uri v veliki Filharmonični dvorani. To bo prva letošnja produkcija, ki bo pokazala obračun dela v šoli Glasbene Maticice v tekočem šolskem letu. Vabimo starše in prijatelje Glasbene Maticice, da posetijo prvo letošnja produkcijo v velikem številu. Nastopili bodo gojenci solističnega petja, klavirja in violine, dalje mladinski zbor in mladinski orkester. Začetek točno ob četrtn na 19. Spored v knjigarni Glasbene Maticice.

Naše gledališče

DRAMA
Začetek ob 20. uri
Torek, 30. aprila: zaprt
Sreda, 1. maja: Hamlet. Red B. Gostovanje Zvonimira Rogoza.

OPERA
Začetek ob 20. uri
Torek, 30. aprila: zaprt
Sreda, 1. maja: Balet Hrestač, Jolanta. Red sreda.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

glagola grem 27. kakor 23., 29. kratka za gospodarsko ustanovo, 30. nizozemska pokrajina.

Navpično: 1. grški polotok, 2. lepota, vaba, 3. če. 4. ploskovna mera, 5. gol, 6. dežela v Afriki, 10. čistilo orodje, 11. predlog, 13. moško krstno ime, 15. nikalica (dialektično), 16. kratka za narodno-obrambno organizacijo, 22. kakor 4., 25. izraz obžalovanja, 26. oblika glagola iti, 28. predlog, 29. kakor 29. vodoravno.

RESITEV ZADNJE KRIZANKE:
Vodoravno: korak, napor, otep, pooboda, Lot, rog, Rem, B. talec, to, nada, li, ro, kovač, no, Ahil, as, Jičín, ki, zid, gaz, maj, Elinor, Riga, Namur, tarok.
Navpično: Kolín, Otchar, zet, ep, noge, da, por, čbet, 3amcn, polovčiar, Ra, takoj, cijan, Don, Lah, Čiř-g. kazni, lijak, Igor, iz, din, mir, nu, Ra.

Troje knjižnih nagrad
si po naklonjenosti žreba dele Pavel Glaser, Ljubljana, Poljanska cesta 15 III. nadst., Slava Kramerjeva, Teharje pri Celju, in Jurček Dekleva, Cave Auremiane, pošta Divača, Italija.